

**HEVOSAVUSTEISEN KUNTOUTUKSEN MERKITYS KUNTOUTUSPALVELUJA
TARJOAVILLE AMMATTILAISILLE-
Temaattinen analyysi ammattilaisten näkemyksistä**

Sari Häivölä

Fysioterapian pro gradu -tutkielma
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2022

TIIVISTELMÄ

Häivölä, S. 2022. Hevosavusteisen kuntoutuksen merkitys kuntoutuspalveluja tarjoaville ammattilaisille –Temaattinen analyysi ammattilaisten näkemyksistä. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, (fysioterapian) pro gradu -tutkielma, 58 s., 3 liitettä

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa ammattilainen toimii hevosen kanssa yhteistyössä asiakkaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomessa toiminnan tärkeimmät muodot ovat sosiaalipedagoginen hevostoiminta (SPHT) sekä ratsastusterapia, joka voidaan järjestää edellytysten täytyessä vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena. Ammattilaisten rooli kuntoutuksessa on keskeinen ja heidän näkemyksensä ovat hyödynnettävissä hevosavusteisen kuntoutuksen kehittämisessä. Kartoittavan kirjallisuuskatsauksen perusteella aihetta on tutkittu vähän. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata kuntoutuspalveluja tarjoavien ammattilaisten näkemyksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksestä siten, kun he ovat sen kokeneet.

Tutkimuksen aineisto kerättiin elo-marraskuussa 2016 avoimen haastattelun avulla osana Kelan rahoittamaa Jyväskylän yliopiston Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset - tutkimushanketta. Tutkimukseen osallistui kuusi ratsastusterapeuttia ja kaksi SPHT ohjaajaa, joita haastateltiin eri puolilla Suomea. Näkemysten tarkastelua ohjasi fenomenologishermeneuttinen lähestymistapa, joka pyrki inhimillisen kokemusmaailman ja siihen kytkeytyvien merkitysten kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen. Litteroidut haastattelut (n=8) analysoitiin temaattisen analyysin avulla rivi riviltä. Ammattilaisten näkemykset pelkistettiin koodeiksi, jotka järjesteltiin teemoiksi.

Tutkimuksen keskeiset tulokset ovat hevosen merkittävät ominaisuudet terapiatyössä, asiakkaiden kokema hyöty kuntoutuksesta sekä hevosen läsnäolon merkitys. Ammattilaisuus muodostui koulutuksen merkityksestä, verkostoista sekä ammattilaisen roolista. Hevonen on ammattilaisen työpari. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen kehittämisessä sekä ymmärryksen lisäämisessä hevosen merkityksestä osana kuntoutusta.

Asiasanat: hevosavusteinen kuntoutus, ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, temaattinen analyysi, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Häivölä, S. 2022. The meanings of equine-assisted rehabilitation for professionals providing rehabilitation services - Thematic analysis of professionals' views. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis (physiotherapy), 58 p., 3 appendix

In equine-assisted rehabilitation, the professional works with the horse to promote the client's overall well-being. In Finland, the most important forms of activity are social pedagogical horse activity (SPHT) and riding therapy which can be provided as intensive medical rehabilitation if the requirements are met. The role of professionals in rehabilitation is central and their views can be utilized in the development of equine-assisted rehabilitation. Based on a scoping literature review, little research has been done on the topic. The purpose of this study is to describe the views of professionals providing rehabilitation services on the meanings of equine-assisted rehabilitation as they have experienced it.

The material of the study was collected in August-November 2016 through an open interview as part of the Kela-funded research project Ratsastherapie – vaikuttavuus ja merkitykset – research project of the University of Jyväskylä. The study involved six riding therapists and two SPHT instructors who were interviewed across Finland. The examination of the views was guided by a phenomenological approach that sought a holistic understanding of the world of human experience and the meanings associated with it. Literated interviews (n = 8) were analyzed line by line using thematic analysis. The views of the professionals were reduced to codes, which were then organized into themes.

The main results of the study are the significant characteristics of the horse in therapy work, the benefit experienced by the clients from rehabilitation and the importance of the horse's presence. The profession consisted of the meaning of education, networks, and the role of a professional. Therapyhorse is equine-assisted rehabilitation professionals working pair. The results of the study can be used to develop equine-assisted rehabilitation and to increase understanding of the importance of the horse as part of rehabilitation.

Key words: equine-assisted rehabilitation, riding therapy, social pedagogical horse activity, hippotherapy, thematic analysis, qualitative research.

KÄYTETYT LYHENTEET

CP	Cerebral palsy
ETENE	Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta
ICF	International Classification of Functioning, Disability and Health
Kela	Kansaneläkelaitos
MS	Multiple sclerosis
PCC	Population (or participants) Concept Context
SPHT	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta
STM	Sosiaali- ja terveysministeriö
WHO	World Health Organization

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO.....	1
2 HEVOSAVUSTEINEN KUNTOOUTUS	3
2.1 Eläinavusteisuus kuntoutuksessa.....	4
2.2 Ratsastusterapia	5
2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	6
2.4 Ammattilaisten näkemyksiä aiemmissä tutkimuksissa.....	8
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS	13
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	14
4.1 Tutkijan esiymmärrys	14
4.2 Merkityksen tutkiminen.....	14
4.3 Aineiston hankinta ja osallistujat.....	15
4.4 Aineiston analyysi	16
5 TULOKSET	21
5.1 Hevonen on työkaveri.....	22
5.1.1 Hevosten merkittävät ominaisuudet	22
5.1.2 Hevoset ja ponit kuntoutuksessa	23
5.1.3 Hevosten kanssa toimiminen	25
5.1.4 Hevosten tarpeellisuus	25
5.2 Ammattilaisuus ja koulutus	26
5.2.1 Koulutus ammattilaisten voimavarana	26
5.2.2 Alkutaipale alalla.....	27
5.2.3 Yhteistyö, verkostot ja viitekehys	27
5.2.4 Työ on antoisaa ja mielekästä.....	28
5.2.5 Haasteet ja riskit	29

5.2.6 SPHT ja ratsastusterapia erilaisia	30
5.2.7 Ammattilaisen rooli	30
5.2.8 Vuorovaikutus	31
5.3 Hevosavusteinen kuntoutus työnä	32
5.3.1 Tavoitteellista toimintaa	32
5.3.2 Palaute ohjaa ammattilaista	32
5.3.3 Kuntoutuksen toteutus ja sisältö	33
5.3.4 Kuntoutuksen suunnittelu, kesto ja tiheys	34
5.3.5 Toiminnan rahoitus ja avustajat.....	34
5.4 Asiakkaat keskiössä.....	35
5.4.1 Asiakas ratsastaa.....	36
5.4.2 Asiakkaiden saaminen	37
5.4.3 Asiakkaan kohtaaminen.....	37
5.4.4 Talliturvallisuus	38
5.4.5 Asiakkaat hyötyvät	39
5.5 Tulevaisuuspuhe	40
6 POHDINTA.....	43
6.1 Tulosten pohdintaa	43
6.2 Luotettavuuden arviointia.....	46
6.3 Eettiset tekijät	49
6.4 Johtopäätökset	50
LÄHTEET	52

LIITTEET

Liite 1: Kartoittavan kirjallisuuskatsauksen hakustrategia Medline (Ovid) tietokannasta.

Liite 2: Kartoittavan kirjallisuuskatsauksen hakustrategia Cinahl, PsycINFO ja ERIC tietokannoista.

Liite 3: Kartoittavan kirjallisuushaun eteneminen PRISMA flow diagram

1 JOHDANTO

Kuntoutus on tavoitteellista prosessinomaista toimintaa, joka pyrkii edistämään kuntoutujan toiminta- sekä työkykyä (STM 2017, 40). Hevosavusteinen kuntoutus on toimintaa kuntoutuksen ammattilaisen, asiakkaan sekä hevosen välillä ja siinä hyödynnetään hevosen sekä ihmisen välistä liike- ja tunnevuorovaikutusta (Mattila-Rautiainen 2014, 93). Kuntoutuksen prosessissa ammattilaisen näkökulma ja rooli saattavat jäädä vähäiselle huomiolle, vaikka eläinavusteisissa kuntoutusmuodoissa ammattilaisen on ohjattava ihmisen sekä hevosen välistä vuorovaikutusta (Suomen Ratsastusterapeutit ry 2019). Aihetta on aiemmin tutkittu asiakkaan toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta (Casady & Nichols-Larsen 2004; Norrud ym. 2021; Wood Fields 2021), mutta niukalti ammattilaisen näkökulmasta.

Kelan palveluntuottajille tekemän selvityksen mukaan eläinavusteinen kuntoutus Suomessa toteutuu yleensä joko hevosen tai koiran avulla (Vehmasto & Lipponen 2021) ja hevosen ainutlaatuiset ominaisuudet mahdollistavat monipuolisen kuntoutuksen erilaisille asiakkaille (Haapala & Suomela-Markkanen 2018). Wilsonin ym. (2017) mukaan eläinavusteisilla interventioilla voidaan täydentää perinteisten terapioiden puutteita. Monissa tilanteissa asiakas ei välttämättä kykene ilmaisemaan sisäistä tunnemaailmaansa sanojen avulla, kuten on esimerkiksi henkilön kärsiessä mutismista. Mutismi, eli valikoiva puhumattomuus, on sosiaalisen vuorovaikutuksen häiriö, johon kuuluu sosiaaliin tilanteisiin liittyvää ahdistusta (Lämsä, Erkolahti 2013). Eläinavusteiset terapiat voivat auttaa asiakasta tilanteissa, joissa perinteinen keskusteluterapia ei onnistu (Firmin ym. 2016) ja eläin voi osaltaan aikaansaada suotuisan muutoksen asiakkaassa (Norraud ym. 2021; Wilson ym. 2017).

Tutkimusnäyttöä hevosavusteisesta terapiasta on kuitenkin vähän (Debusse ym. 2005; Kendall ym. 2015) ja lisää tutkimusta kaivataan varsinkin ammattilaisten näkökulmasta. Koska hevosavusteisessa kuntoutuksessa ammattilaisen toiminta tapahtuu suhteessa sekä asiakkaaseen että hevoseen, on tärkeää selvittää myös ammattilaisten näkemyksiä toiminnasta. Kuntoutuspalveluja tarjoavien ammattilaisten näkemykset ovat merkityksellisiä myös hevosavusteisen kuntoutuksen kehittämisen kannalta. Hevosavusteisen kuntoutuksen piiriin hakeutuvien ammattilaisten on hyvä saada tietoa alan vaatimuksista. Firmin ym. (2016) totesivat, että kaikki alan ammattilaiset eivät ole soveltuvia eläinavusteisen terapian toteuttamiseen, eikä terapia sovellu kaikille asiakkaille. Aihetta on tärkeää tutkia myös siksi,

että voidaan lisätä ymmärrystä siitä, mitä kyseinen työ edellyttää siihen hakeutuvilta ammattilaiselta.

Aiemmissa tutkimuksissa on myös tuotu esille, että alan termistö on sekavaa sekä jäsentymätöntä (Hautamäki ym. 2018) ja alalla esiintyy runsaasti erilaisia nimikkeitä sekä termejä. Termien sekä määritelmien runsas määrä luo hämmennystä alan piiriin (Kruger & Serpell 2010). Esille onkin noussut tarve yhteisille maailmanlaajuisesti tunnustetuille yksiselitteisille termeille, jotta niiden käyttö ja vertailu olisi vaivattomampaa (Santaniello ym. 2020).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ja kuvata kuntoutuspalveluja tarjoavien ammattilaisten näkemyksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksestä. Aihetta tutkitaan ammattilaisten kanssa tehtyjen yksilöhaastatteluiden kautta. Tutkimuksessa tuotettua tietoa voidaan hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen kehittämisessä sekä alan tunnettavuuden lisäämisessä. Tutkimuksen aineisto syntyi osana Kelan rahoittamaa Jyväskylän yliopistossa toteutettua Ratsastusterapia –vaikuttavuus ja merkitykset tutkimushanketta (Aartolahti ym. 2017).

2 HEVOSAVUSTEINEN KUNTOUTUS

Kuntoutuksen uudistamiskomitea määrittelee kuntoutuksen käsitteen kuntoutujalähtöiseksi, suunnitelmalliseksi prosessiksi, jossa ammattilainen tukee kuntoutujaa tämän toiminta- ja työkyvyn ylläpidossa sekä edistämisessä tavoitteellisesti (STM 2017, 35). Käsitteessä korostuu kuntoutuksen perustuminen kuntoutujan tavoitteisiin sekä tarpeisiin eli kuntoutujalähtöisyys on keskiössä. Kuntoutuksella tavoitellaan monimuotoisten keinojen kautta kuntoutujan parempaa selviytymistä arjessa sekä hänen toimintakykynsä edistämistä (Järvikoski & Härkäpää 2011, 33). Hevosavusteisessa kuntoutuksessa työtä tehdään kaksisuuntaisesti asiakkaan sekä ammattilaisen välillä ja hevonen tuo toimintaan kolmannen ulottuvuuden (Menna ym. 2019). Ammattilaisen osaaminen korostuu terapiatyössä hevosen toimiessa hänen kumppaninaan (Hippolis ry 2019). Kuntoutustilanteen etenemiseen sekä siinä tapahtuvaan vuorovaikutukseen vaikuttavat siihen osallistuva ammattilainen, asiakas sekä hevonen (Menna ym. 2019).

Hevosavusteinen kuntoutus käsittää tässä tutkimuksessa ratsastusterapeutin ja sosiaalipedagogisen hevostoiminta -ohjaajan (SPHT) toteuttaman kuntoutuksen. Hevosen rooli on avustava lääkinnällisen kuntoutuksen terapioidissa, eli fysio- tai toimintaterapeutin ohjaamassa ratsastusterapiassa (Kela 2022) sekä osana SPHT, joka ei kuulu lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin. Osa tämän tutkimuksen ammattilaisista toteuttaa ratsastusterapiaa myös muuna kuin vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena, esimerkiksi sosionomitaustalla itsenäisenä yrittäjänä tai osana sairaanhoitopiirin omaa toimintaa. Myös tämän tyyppinen koulutetun ratsastusterapeutin SRT toteuttama kuntoutus sisältyy ratsastusterapian käsitteeseen tässä työssä.

Psykoterapeutin toteuttama psykoterapia kuuluu vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin ja psykoterapeutti voi myös antaa ratsastusterapiaa lisäkoulutuksen suorittuaan. SPHT toteutuu sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammattilaisen ohjaamana (Lipponen & Vehmasto 2019), esimerkiksi psykososiaalisena kuntoutuksena (Lipponen & Vehmasto 2021). Tutkimus käsittelee Suomessa käytettyjä kuntoutusmuotoja; Ratsastusterapiaa sekä SPHT. Termi ammattilainen tarkoittaa tutkimuksessa ratsastusterapeuttia sekä SPHT ohjaajaa. Tähän sisältyy pohjakoulutukseltaan eritaustaisia ammattilaisia, kuten sosiaali- ja terveysalan- sekä kasvatusalan ammattilaisia.

2.1 Eläinavusteisuus kuntoutuksessa

Eläinavusteinen kuntoutus voidaan määritellä eläin-, maatala- ja luontoavusteiseksi tavaksi toteuttaa terveys- ja hyvinvointipalveluja esimerkiksi Green Care- toimintamallin mukaisesti (Hautamäki ym. 2018). Näin määriteltynä ratsastusterapia sekä SPHT edustavat hevosen avulla toteutettavaa eläinavusteista kuntoutusta. Kansainvälisesti puhutaan eläinavusteisista interventioista (Animal Assisted Interventions, AAI) kattokäsitteenä, jonka alle voidaan sijoittaa useita erilaisia eläinavusteisia toimintamalleja, esimerkiksi eläinavusteinen terapia (Animal Assisted Therapy, AAT) (Kruger & Serpell 2010). Eläinavusteinen terapia on tavoitteellista toimintaa, jossa tietyt kriteerit täyttävä eläin muodostaa keskeisen osan hoitoprosessia (Kruger & Serpell 2010).

Suomessa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira hallinnoi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä (Valvira 2015) ja nimikesuojattujen ammattinimikkeiden käyttöä. Vain vaaditun tutkinnon suorittanut ammattilainen on oikeutettu käyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon alan ammattinimikettä, kuten psykoterapeutti, fysioterapeutti tai toimintaterapeutti. Esimerkiksi psykoterapeutti voi antaa psykoterapiaa eläinavusteisesti ja käyttää nimitystä eläinavusteinen psykoterapeutti tai mikäli toimitaan hevosen kanssa, hevosavusteinen psykoterapeutti. Viimeisenä mainitut nimikkeet eivät ole virallisia ammattinimikkeitä.

Eläinavusteinen toiminta (Animal Assisted Activity, AAA) tarkoittaa Suomessa esimerkiksi eläinvierailuja erilaisissa hoitolaitoksissa sekä kaverikoiratoimintaa (Green Care Finland RY 2022) ja toiminnan ohjaajalta ei edellytetä tiettyä koulutustaustaa. Eläinavusteinen opetus (Animal Assisted Education, AAE) hyödyntää eläimen läsnäoloa osana esimerkiksi käyttäytymisongelmista kärsivien lasten koulunkäyntiä (Cirulli ym. 2011) ja sitä antaa yleensä erityisopettaja (Anima ry 2018). Eläinavusteinen kuntoutus mahdollisesti parantaa hoitosuhdetta, vuorovaikutusta sekä voi kohentaa merkittävästi asiakkaan vointia, mikäli muiden tukimuotojen käytöstä ei ole saatu apua (Vehmasto & Lipponen 2021).

Eläinavusteisia kuntoutumista tukevia menetelmiä voidaan hyödyntää erilaisten hyvinvointihaasteiden ratkaisemisessa (Lipponen & Vehmasto 2021). Hevosavusteista toimintaa voidaan hyödyntää eri asiakasryhmien hoidossa sekä eri ikäisillä asiakkailla. Hevosavusteinen kuntoutus hyödyntää myös hevosen tuomaa elämysmaailmaa sekä tunnetason

tietoa, joka tavoittaa sanattoman viestinnän tason (Green Care Finland 2019). Hevosilla esiintyy sosio-emotionaalisia taitoja olla tekemisissä ihmisen kanssa ja henkisen siirtohypoteesin olemassaolo on mahdollinen (Scopa ym. 2019). Ihmisen sekä hevosen keskinäisten tunnetilojen koordinointi on mahdollista ja sitä hyödynnetäänkin hevosen kanssa toimiessa (Hippolis ry 2019; Scopa ym. 2019)

2.2 Ratsastusterapia

Ratsastusterapeutti -SRT on Suomessa suojattu nimike, jota saa käyttää ainoastaan koulutuksen suorittanut henkilö (Mattila-Rautiainen 2014). Koulutus on laajuudeltaan 52 op ja se järjestetään noin kolmen vuoden mittaisena, yhteistyössä Ypäjän Hevosopiston ja Suomen Ratsastusterapeutit ry:n kanssa (Hevosopisto Oy 2022). Koulutukseen hyväksymisen edellytyksenä on vähintään AMK- tasoinen koulutus (210 op) opetuksen, sosiaali- tai terveydenhuollon alalta, sekä kahden vuoden työkokemus kuntoutustyöstä käytännössä (Hevosopisto Oy 2022; Mattila-Rautiainen 2014). Lisäksi vaaditaan hyvä ratsastustaito sekä vankka hevosalan perusosaaminen (Ratsastusterapiayhdistys 2019).

Ratsastusterapiassa ammattilainen toteuttaa yhdessä terapiahevosen kanssa kuntoutusta yksilöllisesti, suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti (Ratsastusterapiayhdistys 2019; Mattila-Rautiainen 2014). Ratsastusterapiaan voi hakeutua itse maksavana asiakkaana tai lääkärin läheteellä, jolloin maksajana on kunta, Kela, vakuutusyhtiö, sairaanhoitopiiri tai perhe- ja kasvatusneuvola (Martin-Päivä 2014, 89). Ratsastusterapia on Kelan korvaamaa vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta 1.1.2019 alkaen fysio- tai toimintaterapeutin toteuttamana (Kela 2017; Kela 2022).

Ratsastusterapeutin pohjakoulutus vaikuttaa kuntoutuksen viitekehykseen, jolloin siinä voivat painottua motoriset, psykologiset tai pedagogiset tavoitteet (Mattila-Rautiainen 2014). Asiakkaalle laaditaan henkilökohtainen kuntoutussuunnitelma, jossa tavoitteiden saavuttamista tavoitellaan hevosen ja ihmisen välisen liikevuorovaikutuksen kautta sekä hyödyntäen hevosen elinympäristöä toiminnallisesti (Mattila-Rautiainen 2014). Ammattilaisten toteuttama kuntoutus perustuu asiakkaan tavoitteisiin, joiden asettelua ohjaa ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health) luokitus (Suomen ratsastusterapeutit ry 2019). Kyseinen kansainvälinen luokitusjärjestelmä on WHO:n luoma toimintakyvyn sekä

toimintarajoitteiden luokitus (ICF 2004, 5-6). Ratsastusterapian tavoitteissa korostuvat toiminnalliset, psykologiset, motoriset tai pedagogiset tavoitteet (Suomen ratsastusterapeutit ry 2019).

Ratsastusterapiaa voidaan hyödyntää asiakkaiden kanssa, joilla on CP- vamma (cerebral palsy) nelirajahalvaantuneilla, autisteilla (Kern ym. 2011; Peters ym. 2017) ja käytöshäiriöisillä (Hippolis ry 2019). Ratsastusterapian soveltuvuutta erilaisiin psykologisiin sairauksiin on tutkittu tapaustutkimusten avulla ja se soveltuukin näiden hoitoon (Burgon 2003) sekä myös masennuksen hoitoon, tunnevuorovaikutuksen taitojen vahvistamiseen, psykoterapian avuksi sekä kehitys- ja oppimishäiriöisten hoitomuodoksi (Hippolis ry 2019). CP- lasten hoidossa todettiin ratsastusterapian olevan tehokasta vartalon ja lonkan lihassymmetrian hoidossa (Snider ym. 2007). Terapeuttinen ratsastus myös paransi motorista toimintaa samalla asiakasryhmällä. Ratsastusterapia soveltuu myös psyykkiseen kuntoutukseen hevosen luontaisen tunneherkkyyden kautta (Ratsastusterapiayhdistys 2019). Käyttömahdollisuudet ovat laajat ja hoitomuotona ratsastusterapia soveltuu niin psyykkisiin kuin fyysisiin haasteisiin asiakkaan kuntoutuksessa.

Hevosavusteista kuntoutusta on käytetty menestyksekkäästi myös osana syömishäiriöiden (Lac ym. 2013; Træen ym. 2012) hoitoa. Hevosen mahdollisuudet kuntoutuksessa sekä terapiassa liittyvät monipuolisesti vuorovaikutukseen sekä merkitysten luomiseen osana kuntoutusta (Velde ym. 2005). Alalla on tarvetta laadukkaille satunnaistetuille kontrolloiduille tutkimuksille (Kendall ym. 2015; Kovács ym. 2020), jotka omaavat riittävät metodologiset standardit.

2.3 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteuttaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen suorittanut, sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan ammattilainen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). Koulutuksen laajuus on koulutuspaikasta riippuen 25 op – 30 op (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). SPHT soveltuu syrjäytymisen ehkäisyyn, elämänhallinnan oppimiseen, päihdekuntoutuksen tueksi tai lastensuojelun avohoitoon (Laine ym. 2015; Laitinen 2010). Toiminnassa korostuvat yksilön oma kokemus ja asioiden oivaltaminen oppimisen kautta, Laitinen (2010) jatkaa.

Sosiaalipedagogiikka perustuu yksilön osallistumiseen esimerkiksi yhteiskunnan toimintaan (Nivala 2010). Nivala (2010) kuvaa osallistumisen aikaansaamisen sekä edistämisen sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteeksi. Edelleen ympäristön on tarjottava yksilölle mahdollisuuksia konkreettiseen osallistumiseen eli käytännössä vuorovaikutukseen sekä toimintaan osallistumiseen, Nivala (2010) summaa. SPHT nojaa sosiaalipedagogiseen teoriaan, jossa korostuvat yhteisöllisyys, elämyksellisyys ja toiminnallisuus (Laitinen 2010).

SPHT työotteessa painottuu dialogisuus, aito vuorovaikutus ammattilaisen ja asiakkaan välillä (Lipponen & Vehmasto 2019). Tavoitteellisuus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys kuuluvat kiinteästi toimintaan, mutta hevonen tuo mukanaan myös elämyksellisyyden ja toiminnallisuuden elementit, jotka kuvaavat sosiaalipedagogista hevostoimintaa (Lipponen & Vehmasto 2019). Sosiaalipedagogista hevostoimintaa tukee kokemuksellinen tieto sen hyödyistä, mutta myös tieteellisen tiedon määrä aiheesta on lisääntymässä (Vehmasto 2019). SPHT voidaan nähdä myös ohjaamisen työotteena tai orientaationa eikä niinkään erillisenä palveluna tai menetelmänä (Okulov 2019; Lipponen & Vehmasto 2019)

SPHT vaikuttavuudesta on tarjolla niukasti tutkimusnäyttöä. Aihetta on tutkittu ainakin koulupudokkaiden parissa (Mickelsson 2018) mutta spesifisti SPHT tutkimusta tarvitaan lisää. Kuten ratsastusterapian kohdalla, myös SPHT tieteellisissä katsauksissa on päädytty viimevuosina samaan johtopäätökseen siitä, että laadukkaita satunnaistettuja kontrolloituja tutkimuksia olisi saatava lisää (Kendall ym. 2015). Eläinavusteisista kuntoutusmuodoista tiedetään, että eläinten käytöllä saavutetaan hyötyjä esimerkiksi psykofyysisten vaikutusten kautta (Lipponen & Vehmasto 2021) ja jatkossa onkin löydettävä keinot toteuttaa tarvittavia tutkimuksia myös SPHT kentällä.

SPHT soveltuu lasten, nuorten ja aikuisten kuntoutusmuodoksi sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistyksen (2019) mukaan. Käyttömahdollisuudet ovat esimerkiksi lastensuojelun tukitoimena, mielenterveys- ja päihdetyössä, ikäihmisten viriketoiminnassa, kuntouttavassa työtoiminnassa ja nuorten tukihenkilötoiminnan osana (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). Kokemukseen perustuvaa tietoa SPHT hyödyistä on kertynyt ja vaikuttavuudesta löytyy case- tyyppisiä kuvauksia (Fagerström 2019). Eläinavusteisuudella on vaikutuksia erilaisten asiakasryhmien hoidossa, esimerkiksi psyykkisten traumojen hoidossa (O’Haire 2015).

Ratsastusterapian sekä SPHT yhteinen tavoite sijaitsee asiakkaan toimintakyvyn ja osallisuuden edistämisessä, vain kuntoutuksen menettelytavat painoittuvat eri tavalla. Hevosavusteisia kuntoutuspalveluja tarjoavien ammattilaisten työ muodostuu hevosen kanssa tiiviissä yhteistyössä ja hevosen merkitys korostuu kummassakin toiminnassa. SPHT on työskentelytapa, jossa hevosen kanssa oppiminen sekä yhdessä tekeminen ovat keskiössä (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2019). Ratsastusterapia on vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta, jossa edetään kohti asiakkaan tavoitteita. Kumpaakin kuntoutusmuotoa määrittävät myös kokemukseräisesti havaitut ja yleisesti hyväksytyt, vakiintuneet menettelytavat (Kela 2022).

2.4 Ammattilaisten näkemyksiä aiemmissä tutkimuksissa

Ennen empiiristä tutkimusta selvitettiin hevosavusteista kuntoutusta ammattilaisten näkökulmasta tarkastelevia aiempia tutkimuksia. Kartoittava katsaus soveltuu tämän tutkimuksen pohjustamiseen aiemman tiedon puuttuessa aiheesta (ks. Khalil ym. 2016; Tricco ym. 2016). Kartoittavan katsauksen haku toteutettiin PCC- mallia (Population (or participants) Concept Context) noudattaen etsien aiheen kannalta oleelliset hakusanat (University of South Australia 2022). Kartoittava kirjallisuuskatsaus tehtiin joulukuussa 2021 ilman aikarajauksia tietokannoista Medline, Cinahl, ERIC ja PsycINFO. Hakuehdoksi asetettiin vertaisarviointi. Hakua kokeiltiin myös Pedro tietokantaan ilman hakutuloksia. Hakutermillä “equine assisted therapist perspective” löytyi Google Scholarista 1 tutkimus, joka sisällytettiin katsaukseen.

Haku eteni PRISMA -kaavion mukaisesti (liite 3). Haku tuotti Medlinestä yhteensä 23 tutkimusta (liite 1), Cinahl 18 tutkimusta, PsycINFO 9 tutkimusta ja ERIC 1 tutkimuksen (liite 2). Tiivistelmien ja otsikoiden lukemisen perusteella katsaukseen valikoitui mukaan 7 tutkimusta, jotka käsittelevät hevosavusteista kuntoutusta ammattilaisten näkökulmasta (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisten näkemyksiä aiemmissa tutkimuksissa.

Tutkimus	Osallistujat	Tarkoitus	Menetelmä	Tulokset
Stapleton, P., & Grimmett, K. T. 2021. Australian Community and Health Professionals Perceptions of Equine-Assisted Psychotherapy.	144 yhteisön jäsentä, 55 terveydenhuollon ammattilaista	Hevosavusteisen psykoterapian tunnettavuus terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa, psyykkisten sairauksien hoidossa	Määrällinen	Tavallinen väestö suhtautui hyväksyvämmiin hevosavusteiseen kuntoutukseen kuin terveydenhuollon ammattilaiset.
Wilson ym. 2017 Equine-Assisted Psychotherapy for adolescents experiencing depression and/or anxiety: A therapist's perspective.	Hevosavusteisen psykoterapian ammattilaiset	Hevosavusteisen psykoterapian ammattilaisten näkemyksiä biopsykososiaalisista hyödyistä ja terapeuttisista tuloksista masennuksesta ja/tai ahdistuksesta kärsiville nuorille.	Laadullinen	Parannusta asiakkaiden itsetunnossa, itsevarmuudessa ja päättäväisyydessä. Ei toivottu käytös väheni.
Walsh & Blakeney 2013 Nurse presence enhanced through Equus.	Sairaanhoitajat	Mahdollistaa ja tutkia sairaanhoitajien omakohtaisia kokemuksia hevosavusteisesta oppimisesta.	Laadullinen	Viisi teemaa nousi esiin: kokenut noviisi, läsnäolo hetkessä, itsensä löytäminen, tiimin rakentaminen ja johtajuus. Hevosavusteinen oppiminen voi olla merkityksellinen tapahtuma ammattilaisen oman läsnäolokyvyn tiedostamisessa.
Nieforth & Graig 2021 Patient-Centered Communication (PCC) in Equine Assisted Mental Health.	19 hevosavusteisen mielenterveydenhoidon ammattilaista	Potilaskeskeisen kommunikaation rooli hevosavusteisessa mielenterveystyössä	Laadullinen (syvähaastattelut)	Hevosviestintä on kommunikatiivinen prosessi, joka on olennainen osa hevosavusteisen mielenterveyden tukemista yksilöllisenä terapeuttisena hoitona.

Lee & Mäkela 2015 Horses' roles in equine-assisted psychotherapy: Perspectives of mental health practitioners	8 mielenterveysalan ammattilaista	Hevosien käytön ja roolin tutkiminen asiakkaan kuntoutuksessa	Laadullinen (haastattelu)	Hevoset käyttävät aktiivisesti non-verbaalista kieltä kommunikoidessaan ammattilaisten ja asiakkaiden kanssa, hevoset ovat luonnostaan terapeuttisia, asiakkaat aktiivisesti yhteydessä hevoseen kuntoutuksessa.
Lee & Mäkela 2018 Mental health practitioners' strategies in equine-assisted psychotherapy: implications for social work	Mielenterveysalan ammattilaiset	Tutkittiin kokeneiden hevosavusteisen psykoterapian, mielenterveysalan ammattilaisten kognitiivisia toimintoja ja strategioita sosiaalityön ammattilaisten käyttöön tuotettavaksi tiedoksi.	Laadullinen	Löydökset opettavat kokeneita mielenterveysalan ammattilaisia olemaan tehokkaita terapeutteja ja kouluttajia sekä juurruttavat luottamusta aloittelijoihin.
Fontana RT ym. 2010 Therapeutic process and perspectives about the practice of equine-assisted therapy.	15 ammattilaista	Terapeuttien näkökulmien tunnistaminen ennen terapeuttista prosessia ja heidän näkemyksensä hevosavusteisen terapian harjoittamisesta.	Laadullinen (kysely)	Lupaavia näkymiä ammattilaisille, koska uusi lähestymistapa mahdollistaa asiakkaan elämänlaadun paranemisen henkilökohtaisen sekä ammatillisen kasvun, uuden oppimisen sekä haasteiden voittamisen kautta.

Sairaanhoitajien hevosavusteista kokemuksellista oppimista tutkittiin laadullisesti fenomenologisella tutkimuksella (Walsh & Blakeney 2013), jotta saataisiin heidät kokemaan toiminnan hyödyt omakohtaisesti. Tutkimuksen tavoitteena oli auttaa ammattilaisia löytämään kyky olla läsnä hevosen avulla. Läsnaolon taito on tärkeää hevosten kanssa työskenneltäessä, koska hevonen aistii ohjaajansa tunnetilat ja toisaalta ammattilaisen on koettava kuntoutus asiakkaan kannalta ymmärtääkseen häntä paremmin. Terapeuttien näkökulmia tutkittiin myös liittyen terapeuttisen prosessin toteuttamiseen hevosavusteisessa kuntoutuksessa Fontana RT ym. (2010) toimesta. He olivat kiinnostuneita terapeuttien näkökulmista ennen terapeuttista prosessia sekä heidän käsityksistään hevosavusteisen terapian toteuttamisesta. Tulosten perusteella hevosavusteinen kuntoutus vaikuttaa lupaavalta hoitomuodolta.

Lee ja Mäkela (2018) tutkivat mielenterveysalan ammattilaisten strategioita toteuttaa hevosavusteista kuntoutusta, päätyen tutkimuksellaan tarjoamaan ammattilaisille työkaluja toteuttaa työtään tehokkaasti, sekä luoden luottamusta uusille alan ammattilaisille. Laadullisten syvähaastatteluiden avulla tutkittiin myös potilaskeskeisen kommunikaation roolia hevosavusteisessa mielenterveydenhoidossa (Nieforth & Graig 2021). Terveysthuollon ammattilaisten keskuudessa tutkittiin hevosavusteisen kuntoutuksen mahdollisuuksien tuntemista psyykkisten sairauksien hoidossa (Stapleton & Grimmitt 2021). Tutkimuksen otoskoko oli pienehkö määrälliseksi tutkimukseksi ja siksi tuloksena ilmoitettuun eroon tavallisen väestön ja alan ammattilaisten näkemyksissä on suhtauduttava kriittisesti.

Wilson ym. (2017) tutkivat hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisten näkökulmia liittyen toiminnan biopsykososiaalisiin hyötyihin sekä terapeuttisiin tuloksiin ahdistusta ja/tai masennusta sairastavien nuorten hoidossa. Kyseiset diagnoosit esiintyvät usein hevosavusteisten terapioiden asiakaskunnissa (Lipponen & Vehmasto 2021) ja eläinavusteiset terapiat lievittävät tutkitusti ahdistusta (Bánszky ym. 2012). Hevosavusteinen kuntoutus lisäsi asiakkaiden itseluottamusta, itsetuntoa sekä itsevarmuutta (Wilson ym. 2017). Samalla asiakkaiden ei-toivottu käytös väheni. Tutkijat päättelivät saatujen hyötyjen johtuvan hevosterapian kokemuksellisesta luonteesta. Lee ja Mäkela (2015) tutkivat kahdeksan ammattilaisen haastatteluiden avulla hevosten roolia mielenterveystyössä. He olivat kiinnostuneita juuri hevoseen liittyvistä terapeuttisista tekijöistä, jotka mahdollistavat muutokset asiakkaissa. Tulosten perusteella hevoset käyttävät aktiivisesti ei-verbaalista kieltä, hevoset ovat luonnostaan terapeuttisia ja asiakkaat ovat aktiivisesti tekemisissä hevosten kanssa.

Katsauksen tuloksissa käsiteltiin hevosavusteisen kuntoutuksen tunnettavuutta ammattilaisten keskuudessa, ammattilaisten näkemyksiä erilaisten asiakasryhmien hyötymisestä hoidosta sekä ammattilaisten näkemyksiä hevosavusteisesta kuntoutuksesta. Tuloksissa korostui hevosavusteinen psykoterapia, joka on keskeinen toiminnan muoto. Tutkimusten perusteella näyttää siltä, että hevosavusteisen kuntoutuksen piirissä on ymmärrys ammattilaisten näkemysten potentiaalista osana alan kehittämistyötä sekä kiinnostusta alan kehittämistä kohtaan.

Tutkimuksissa käsiteltiin hevosavusteista psykoterapiaa, terapeutista ratsastusta ja vammaisratsastusta. Mukana oli laadullista sekä määrällistä tutkimusta, tapaustutkimuksia, kirjallisuuskatsauksia ja vaikuttavuustutkimuksia. Kuusi tutkimusta seitsemästä edusti laadullista metodologiaa ja maantieteellisesti tutkimukset olivat heterogeenisesti sijoittuneita. Katsauksen perusteella ammattilaisnäkökulma on vähän tutkittu aihe ja lisää tutkimusta tarvitaan.

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tämän pro gradu- tutkielman tarkoituksena oli kuvata hevosavusteisia kuntoutuspalveluja tarjoavien ammattilaisten näkemyksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksestä. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä ratsastusterapian sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan (SPHT) merkityksestä alan ammattilaisille siten, kun ammattilaiset itse sen kokevat. Koska aiheesta oli saatavilla niukasti aiempaa tutkimustietoa, ilmiötä lähestyttiin mahdollisimman avoimella tutkimuskysymyksellä:

Millaisia merkityksiä hevosavusteisella kuntoutuksella on kuntoutuspalveluja tarjoaville ammattilaisille?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin aiemmin kerättyä haastatteluaineistoa ja aineisto analysoitiin temaattisella analyysillä. Tutkittavista käytetään lyhenteitä T1 – T8.

4.1 Tutkijan esiymmärrys

Avaan tutkimuksen alussa esiymmärrystäni sekä asemoitumistani tutkijana, joka on keskeinen osa tässä tutkimuksessa hyödynnettyä temaattista analyysia (Braun & Clarke 2006), hermeneuttista tulkintaprosessia ja fenomenologis -hermeneuttista viitekehystä (Smith, Flower & Larkin 2009). Ymmärrän haastateltavan ainutlaatuisena ihmisenä, oman yksilöllisen kokemuksensa kertojana, joka perustuu hänen maailmankuvaansa. Kuten Nicholls (2009, 587) kuvaa, fenomenologia näkee jokaisen ihmisen yksilönä, itseohjautuvana maailman tulkitsijana, todellisuuden ilmetessä idiosynkraattisena (kullekin yksilölle ominaisena ja erityislaatuisena).

Heideggerilainen, hermeneuttinen ajattelu näkee tulkinnan ja ymmärryksen kulkevan rinnakkain ja ilmentävän ihmisen olemassaoloa maailmassa (Finlay 2011, 52). Ihmisen olemassaoloa voidaan siten kuvata lähtökohtaisesti hermeneuttiseksi, eli ymmärtäväksi ja tulkitseväksi. Tämä koskee myös tutkijaa, joka pyrkii ymmärtämään tarkastelun kohteena olevaa kokemusmaailman ilmiötä; tässä tapauksessa tutkittavien näkemyksiä, jotka kytkeytyvät heidän kokemuksiinsa hevosavusteisesta kuntoutuksesta. Tulkinta ja ymmärtäminen etenee kehämäisesti tarkasteltavaan ilmiöön liittyvien ennakkokäsitysten ja nykyisten kehittyvien käsitysten välillä, tulkittavan kokonaisuuden ja sen eri osien ymmärtämisen suhteen (Finlay 2011, 52). Tulkinta on siten keskeisessä roolissa tutkimuksessani, eikä sen perusteella pyritä tekemään yleistettäviä päätelmiä tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksessani tutkittavat antavat kokemuksiinsa ja näkemyksiinsä perustuvaa tietoa, jota tutkijana tulkitson tietoisena ennakkoletuksistani.

4.2 Merkityksen tutkiminen

Tutkimuksessani tulkitson haastatteluissa ilmenneiden ilmaisujen merkityksiä, ja siksi työ pohjautuu hermeneutiikkaan, tulkitsevaan, aineistolähtöiseen päättelyyn, jossa edetään

yksityisestä yleiseen. Tutkijana tulkiten aineistoa, jossa hermeneutiikka edustaa tulkinnan teoriaa ja käytäntöä (Paterson & Higgs 2005). Temaattinen merkitys avautuu tutkimuksessani menetelmän joustavuuden sekä osallistujaorientoituneisuuden ansiosta, joiden katsotaan parhaiten tuovan esille osallistujien aidot eletyt kokemukset (Alase 2017). Merkitys muodostuu siis tässä tutkimuksessa kontekstissaan ja osana sitä. Ilmaisun merkitys ei ole itsestään selvä, vaan liittyy sen esittäjään ja ilmaisun kontekstiin (Dahlberg & Dahlberg 2019).

4.3 Aineiston hankinta ja osallistujat

Aineisto on osa Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa vuosina 2016-2017 toteutettua Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset tutkimushanketta. Kelan rahoittaman tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää ratsastusterapian, hevosavusteisen psykoterapian sekä SPHT merkityksiä sekä vaikuttavuutta (Kelan loppuraportti 2017). Ammattilaisten haastatteluissa käsitellyjä aiheita olivat hevoset ja ratsastus, terapia ja ratsastusterapian merkitykset sekä kokemukset. Osallistujilta kerättiin kirjallinen suostumus ennen tutkimukseen osallistumista. Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta myönsi Ratsastusterapia-vaikuttavuus ja merkitykset tutkimukselle puoltavan lausunnon 6.5.2016.

Osallistujien rekrytointi perustui vapaaehtoisuuteen ja tapahtui yhteistyössä Suomen ratsastusterapeutit ry:n sekä SPHT ry:n kanssa. Ratsastusterapeutit toimittivat jäsenistönsä yhteystiedot tutkijoille, jonka perusteella vastuullinen tutkija oli yhteydessä puhelimitse haastateltaviin ammattilaisiin. SPHT yhdistys tiedotti tutkimuksesta omille jäsenilleen, jonka perusteella kiinnostuneet olivat yhteydessä vastuulliseen tukijaan joko sähköpostitse tai puhelimitse. Tutkimukseen haastateltavien ammattilaisten valintaperusteina olivat edustavuus sekä maantieteellisesti, että ammattikunnittain. Tätä perusteltiin sillä, että hevosavusteisen kuntoutuksen toteutuksessa ajateltiin ilmenevät maantieteellisiä eroavaisuuksia. Tutkittavia informoitiin tutkimuksen tavoitteista ja tarkoituksesta.

Ammattilaisten edustamat ammatit olivat fysioterapeutti, toimintaterapeutti, psykoterapeutti, psykologi, sosionomi sekä perhetyöntekijä. Ammattilaisten työkokemuksen vaihteluväli perusammattissaan oli 11–29 vuotta ja hevosavusteisessa kuntoutuksessa 1,5–25 vuotta. Haastateltavien ammattilaisten keski-ikä oli 47 vuotta. Ammattilaiset työskentelivät yrittäjinä, itsenäisinä ammatinharjoittajina tai opetus, sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä.

Tutkimuksen aineisto muodostuu kahdeksan ammattilaisen valmiiksi litteroidusta (105 sivua riviväli 1, pistekoko 8) sekä nauhoitetusta (10 h 50 min) haastattelusta. Haastatteluihin osallistui kuusi ratsastusterapeutteja sekä kaksi SPHT ohjaajaa. Haastattelut suoritti vastuullinen tutkija syksyn 2016 aikana. Haastattelujen avaavana kysymyksenä esitettiin “Miten hevoset liittyvät työhösi?”. Haastattelu eteni tästä haastateltavan tahtiin hänen vapaasti kertoessaan omia näkemyksiään, joihin pohjautuen haastatteliija esitti tarpeen mukaan tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelut tehtiin haastateltavien omilla asuin- tai työskentelypaikkakunnilla. Aineistoa ei alun perin kerätty tätä tutkimusta varten, mutta aineiston todettiin soveltuvan hyvin ammattilaisten hevosavusteiselle kuntoutukselle antamien merkitysten tarkasteluun.

Empiirisessä tutkimuksessa harkinnanvarainen otanta antaa mahdollisuuden vastata tutkimuskysymykseen pienellä tapausmäärällä (Eskola & Suoranta 1998). Tällöin tavoitteena on tutkittavan ilmiön syvälinen ymmärtäminen. Pienillä osallistujamäärillä on tehty ihmistieteellistä laadullista tutkimusta, jopa yhden tai kahden tutkittavan otannalla (Eskola & Suoranta 1998; Hänninen 2016). Morgan ym. (2002) havaitsivat saturaation saavuttamisen olevan mahdollista viiden - kuuden ensimmäisen haastattelun kautta. Tutkielmani aineistona hyödynnetyt kahdeksan ammattilaisen haastattelut tarjoavat siis riittävästi tietoa laadullisen tutkimuksen toteuttamiseen.

4.4 Aineiston analyysi

Avoimella haastattelulla kerättyä yksilöhaastatteluista muodostuvaa aineistoa lähestyttiin induktiivisen temaattisen analyysin avulla Braunin ja Clarken (2006) mukaan. Aineiston analyysi eteni seitsemän vaiheen kautta (kuva 1). Prosessi oli kuitenkin kehämäinen eikä edennyt lineaarisesti, vaan iteratiivisesti; kaikkia vaiheita toistettiin useasti ja niihin palattiin aina takaisin tarpeen vaatiessa. Aineiston analyysi alkoi aineistoon tutustumisella lukien sitä lävitse useita kertoja huolellisesti tunnistuen ja koodaten tutkimuskysymyksen kannalta relevantteja kohtia. Tässä vaiheessa relevanttien kohtien tunnistaminen oli tunnusteleavaa aineistoon tutustumista. Litteraatioita korjattiin sekä tarkennettiin paikkansa pitävyyden varmistamiseksi vastaamaan haastateltavien ilmaisuja, kuten Braun ja Clarke (2013, 204)

ohjeistavat. Haastatteluiden nauhoitteita kuunneltiin alkuvaiheessa useaan otteeseen ja epäselvissä tilanteissa palattiin haastatteluiden äänitallenteisiin.

Vaihe	Temaattinen analyysi
1	Litterointi
2	Aineistoon tutustuminen (lukeminen), tutkimuskysymyksen kannalta relevantit kohdat
3	Koodaus (laajalti läpi koko aineiston)
4	Teemojen etsiminen/tunnistaminen
5	Teemojen arviointi (temaattinen kartta alustavista teemoista, alateemoista sekä näiden välisistä suhteista)
6	Teemojen määrittäminen ja nimeäminen
7	Kirjoittaminen – Raportin viimeistely

KUVA 1. Temaattisen analyysin vaiheet (Braun & Clarke 2016).

Pseudonymisointi. Aineisto pseudonymisoitiin ammattilaisten sekä asiakkaiden nimien, hevosten nimien, kaupunkien sekä paikkojen nimien osalta mahdollisimman huolellisesti tutkittavien anonyymiteetin säilyttämiseksi. Tämä oli tarpeen, koska hevosavusteista kuntoutusta toteuttavien ammattilaisten joukko on Suomessa pieni ja siksi riittävä tunnistetietojen poistaminen oli välttämätöntä. Esimerkki pseudonyymistä esiintyy kuvassa 2.

V: Ja sit tosiaan joku [kaupungin nimi] alue. Siellähän on paljon terapeutteja, paljon ratsastusterapeutteja. Tietysti [paikan nimi] on koulutus. Se on automaattisesti jotenki, kyllähän sieltä lähialueelta on helpompi hakeutua koulutukseen ku kauempaa.

[merkkien sisällä oleva ilmaisu “kaupungin nimi” on pseudonymisoitu]

KUVA 2. Esimerkki pseudonyymistä.

Koodaus. Koodi muodostuu Braunin ja Clarken (2013,207) mukaan sanasta tai lyhyestä sananparresta, joka kiteyttää tutkijan mielestä oleellisen kohdan aineistossa. Saman aineiston kohdan voi koodata usealla eri tavalla, he jatkavat. Koodien erottaminen tapahtui maalaamalla relevantit kohdat esiin (kuva 3). Aineiston koodaaminen tapahtui aineistolähtöisesti ilman koodikehystä (Braun & Clarke 2013, 210) eli mukaan otettuja koodeja ei rajoitettu tai valikoitu ensimmäisessä vaiheessa. Epävarmoissa tilanteissa ilmaisu koodattiin, ja vietiin läpi pelkistysvaiheen kautta alustavaan teemoitteluun. Mahdollinen pois pudottaminen tapahtui vasta myöhemmässä vaiheessa. Näin voitiin varmistaa, ettei mitään tärkeää jäänyt analyysin ulkopuolelle (Braun & Clarke 2013, 206). Braun ja Clarke (2013, 210) ohjeistavat käymään systemaattisesti läpi, haastattelu kerrallaan, koko aineisto koodaten tutkimuskysymyksen kannalta tärkeitä osia. He ohjeistavat edelleen, että isoja tekstinpätkiä tai pieniä lausahduksia, voidaan koodata tarpeen mukaisesti. Jokainen koodi merkittiin haastattelun sekä sivunumeron mukaisesti.

Braun ja Clarke (2013,210) kuvailevat hyvää koodia ytimekkääksi aineistosta erillisenäkin. Tämä vaihe toteutettiin kaksi kertaa, ensin hiukan rajaavammalla otteella, jolloin tavoitteena oli tutustua aineistoon. Toisella kerralla toimittiin laajasti ja kattavasti, koska tutkimuskysymys oli vielä tässä vaiheessa laaja. Esimerkki koodin muodostumisesta esitetään kuvassa 3.

Alkuperäinen teksti	Koodi	Pelkistetty näkemys	Teema
<p>K: Miten arvioisit, mitkä ovat ne ratsastusterapian edut? Varmaan niitäkin tässä kyllä jo sivusit.</p> <p>V: Varmaan suurin etu on se hevonen. Hevonen ja kontakti siihen ja hevosen ominaisuudet, jotka tukevat sitä terapiatyötä.</p>	<p>Varmaan suurin etu on se hevonen. Hevonen ja kontakti siihen ja hevosen ominaisuudet, jotka tukevat sitä terapiatyötä. (T8;20)</p>	<p>Ratsastusterapian suurin etu on hevonen itse, sen ominaisuudet tukevat terapiatyötä. (T8;20)</p>	<p>Hevosen merkittävät ominaisuudet</p>

KUVA 3. Koodin muodostuminen.

Koodit pelkistettiin tiiviimmiksi ilmaistuksi näkemyksiksi, jossa fokuksena oli esittää sanotun asian tärkeimmät kohdat. Pelkistysten tekeminen tehtiin kaksi kertaa koko aineistolle, koska tutkija oli epävarma siitä, kuinka kyseinen vaihe tulisi toteuttaa. Lopullisessa analyysissä hyödynnettiin jälkimmäisenä tehtyjä pelkistysnäkökulmia, koska ne olivat hiotumpia ja selkeämpiä. Pelkistykset saivat lopullisen muotonsa vasta alustavien teemojen syntymisen jälkeen.

Pelkistetyt ilmaukset järjesteltiin alustavien teemojen alle jakamalla koko aineisto kahteen osaan (T1- T4 erikseen ja T5- T8 erikseen) ja pitämällä ensimmäisen osan alustavien teemojen hahmottelun jälkeen selkeä tauko aineiston kanssa työskentelystä. Kuvassa 3 näkyy pelkistämävaiheen toteutuksesta esimerkki. Ilmaukset käytiin systemaattisesti lävitse, jotta teemojen nimet sekä kuvaukset toimivat koodeihin nähden. Lopullinen pelkistys toteutettiin haastattelu kerrallaan jokaisen tutkittavan kohdalla erikseen.

Teemoittelu. Teemojen kehittäminen koodatusta aineistosta on Braunin ja Clarken (2013, 225) mukaan aktiivinen prosessi, jossa koodeja sekä koodattua aineistoa tutkitaan luoden samalla mahdollisia toistumia (patterns). Irrotettuani pelkistetyt koodit alkuperäisestä aineistosta, aloin hahmotella samankaltaisuuksia ja eroja niissä. Epävarmassa tilanteessa palasin aina alkuperäiseen aineistoon saadakseni tarkemmin selkoa koodin kontekstista ja sijoittumisesta teemaan. Teemojen hahmotteleminen tapahtui erillisessä Word- tiedostossa maalaten eri väreillä erilaisia teemakokonaisuuksia. Hahmottelu eteni ensin niin, että havaitsin suuria teemoja. Näiden nyanssit jakaantuivat alateemoiksi siirtelemällä yksittäisiä pelkistyskoodeja toistensa lähelle. Aineiston teemoittelu vaati jatkuvaa aineistoon palaamista litterointeja lukemalla. Teemojen hahmottelu toteutettiin arvioiden teemojen välisiä suhteita, sisältöjä, nimiä ja relevanttiutta myös miellekarttoja hyödyntäen. Teemojen arviointia jatkettiin, kunnes tutkija saavutti riittävän varmuuden ja teemojen koettiin toimivan suhteessa koodeihin.

Temaattinen kartta muodostui miellekarttojen sekä alustavien teemojen pohjalta sekä niistä saaduista havainnoista ja päätelmistä. Temaattisen kartan avulla voitiin esittää alustavat teemat, alateemat ja niiden väliset suhteet (Braun & Clarke 2013, 202). Tämä auttoi analyysin selkeytymisessä, tuottaen kolme erilaista karttaa. Näistä viimeinen edustaa tutkimuksen tuloksia. Teemojen soveltuvuutta pohdittiin myös suhteessa koko aineistoon.

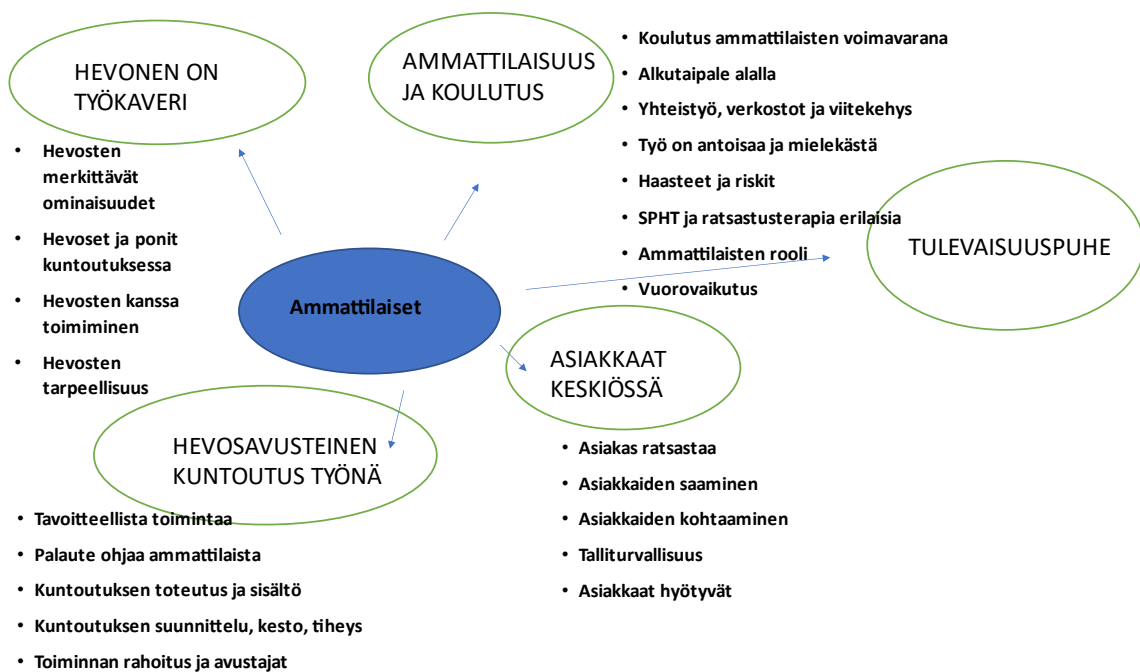
Ensimmäisessä vaiheessa alateemoja syntyi runsaasti ja myöhemmin osa niistä putosi analyysin ulkopuolelle. Syy tähän oli se, että teema sijaitsi liian kaukana tutkimustehtävästä. Teemojen sisällöissä tapahtui paljon muutoksia ja koodeja siirrettiin teemojen kesken. Työskentely tuotti lopulta kuusi alustavaa pääteemaa, joista yhden pudottua pois, jäljelle jäi viisi pääteemaa alateemoineen.

Viidennessä vaiheessa määritettiin ja nimettiin teemat. Jokaiselle teemalle luotiin rajat ja kirjoitettiin auki niiden sisällöt. Analyysi eteni kohti teemojen tarkempaa määrittämistä, jolloin identifioitiin jokaisen teeman erityispiirteet. Tässä vaiheessa alkoi hahmottua analyysin

kertoma kokonaisvaltainen tarina. Tuloksissa alkoi näkyä ammattilaisten näkemys ja kokemus hevosten kanssa toteutettavasta kuntoutuksesta. Viimeisessä vaiheessa syntyivät teemojen lopulliset kuvaukset ja teemat saivat lopulliset nimensä. Analyysiä tarkasteltiin myös suhteessa tutkimuskysymykseen sekä kirjallisuuteen. Lopuksi tuotettiin tieteellinen raportti analyysistä.

5 TULOKSET

Aineiston temaattinen analyysi tuotti viisi pääteemaa; hevonen on työkaveri, ammattilaisuus ja koulutus, hevosavusteinen kuntoutus työnä, asiakkaat keskiössä ja tulevaisuuspuhe. Teemojen esitysjärjestys ei kuvasta niiden hierarkkista sijoittumista keskenään. Pääteemat jakaantuivat alateemoihin, lukuunottamatta tulevaisuuspuheen teemaa (kuva 4). Lopullisten teemojen ulkopuolelle jäivät lähettävää tahoja koskevat ilmaukset, koska niiden katsottiin sijaitsevan liian kaukana tutkimuskysymyksestä.

KUVA 4. Tuloksena syntyneet pää- ja alateemat.

Ammattilaisten pelkistetyt näkemykset on merkitty kursivilla. Pseudonyymit on merkitty [ ] sulkujen sisälle. Aineistolainauksissa sulkujen käyttö tarkoittaa tutkijan omaa lisäystä, tarkennusta, josta ilmenee päättelyn logiikka. Näissä kohdissa sulkumerkkien sisällä sijaitsee jotakin, mitä haastateltava on sanonut hiukan aiemmin tai myöhemmin, mutta eri kohdassa. Kyseessä ei silloin ole yhtenäinen yksi sanottu asia tai suora lainaus sanotusta, vaan pyrkimys helpottaa tulkintaa.

5.1 Hevonen on työkaveri

Tulosten ensimmäinen pääteema käsittää hevosta koskevia koodeja. Hevonen on työkaveri – pääteema jakaantuu alateemoihin hevosen merkittävät ominaisuudet, hevoset ja ponit kuntoutuksessa, hevosen kanssa toimiminen ja hevosen tarpeellisuus. Ammatillaiset kokivat hevosen olevan heille työtoveri ja merkittävä osa kuntoutusta. Yksi ammattilainen kuvasi hevosta seuraavasti: *”Hevonen on työkaveri eikä toiminnan kohde.” (T7,8).*

5.1.1 Hevosten merkittävät ominaisuudet

Terapiahevosilla esiintyy ammattilaisten mukaan erityisiä ominaisuuksia, joita hyödynnetään hevosavusteisessa kuntoutuksessa. Hevonen peilaa ihmisen tunteita vaistonsa kautta, ja kykenee tuomaan ihmisen tunteet esiin. Tätä ominaisuutta ei ammattilaisten mukaan löydy kaikilta hevosilta, mutta terapiahevosien on pystyttävä siihen: *Hevonen on ”hyvä tunteiden peili”, se vaistoa ihmisen tunteet ja näyttää ne, kaikki hevoset ei kykene, mutta terapiahevosien tulisi pystyä tähän, ammattilainen huomaa hevosesta asiakkaan tunnetilat. (T6,12)*

Toinen ammattilainen kuvaa hevosen tunneherkkyyttä kykyä reagoida ihmisen tunnetiloihin: *Näkee hevosen tunneherkkänä eläimenä, joka reagoi ihmisen tunnetiloihin ja havaitsee ristiriidat siellä. (T8,11)* Hevosella sanotaan myös olevan kyky havaita ristiriidat ihmisen tunnetilojen välillä.

Haastateltu toimintaterapeutti kertoi hevosen helpottavan hänen työtään. Tavanomaisessa toimintaterapiassa hän joutuu tuottamaan terapiakeinun avulla manuaalisesti erilaiset liikemallit asiakkaan kuntoutuksessa: *Toimintaterapiassa joutuu tuottamaan moniulotteisia liikemalleja terapiakeinujen avulla ”rynkytän ja hakkaan niitä keinuja”. (T5,19)* Hevosavusteisessa kuntoutuksessa hevonen tuottaa halutut liikkeet ja vielä paljon enemmän asiakkaan parhaaksi: *Liikemallien tuottaminen tapahtuu helpommin hevosen avulla, tapahtuu enemmän (kuin terapiakeinussa), tulee lämpö, eläimen karvaisuus, ulkona luonnossa oleminen. (T5,20)*

Hevosella on ammattilaisten mukaan kyky kohdata ihminen ennakkoluulottomasti ja sellaisena kuin hän on. Vanhempi hevonen kykenee ammattilaisen mukaan omaamaan poikkeuksellisen

läsnäolon taidon, jota ei ole mahdollista saada toiselta ihmiseltä: *Hevonen ”ottaa sut aika” (hyväksyy ihmisen sellaisenaan) ja mitä vanhempi tamma sen parempi tai hyvä ruuna omaavat usein poikkeuksellisen läsnäolon kyvyn (ihminen ei voi tarjota).* (T1,22) Ammatillaiset arvostavat hevosen ennakkoluulotonta suhtautumista asiakkaisiin sekä ihmisiin: *Hevonen ei syrji ulkonäön tai ennakkoluulojen perusteella, antaa ihmisen toiminnasta välitöntä palautetta.* (T7,54) Hevosen antama välitön palaute toiminnasta on osa hevosen tuomaa lisäulottuvuutta kuntoutuksessa.

Hevosen merkittävät ominaisuudet mahdollistavat hevosen toiminnan asiakastilanteissa terapeutina. Hevosen työskentelykyky on niin merkittävä, että ammattilainen kokee voivansa astua sivummalle terapiatilanteessa vain sivusta ohjaillen ja seuraillen: *Hevonen toimii tilanteissa terapeutina ja ammattilainen kokee roolinsa sivustaseurailijana, ohjailijana.* (T2,25)

Ammatillaiset näkevät eron tavallisen ratsastustoiminnan sekä hevosavusteisen kuntoutuksen välillä. Tavanomaisessa ratsastuksessa hevosen toiminnan on oltava tietynlaista, mutta kuntoutustoiminnassa tehdään tunnettyöskentelyä, jossa hevosen rooli on ammattilaisen mukaan työkaverina oleminen: *Tavallisessa ratsastuksessa hevonen saatava toimimaan halutusti mutta (hevosavusteisessa kuntoutuksessa) tunnettyöskentelyssä hevonen on työkaveri.* (T7,8)

5.1.2 Hevoset ja ponit kuntoutuksessa

Ammatillaiset kuvailivat kuntoutuksessa käytettäviä terapiahevosia ja poneja: (...*hevonen 12-vuotias, nopeasti koulutettu, ”pistetty tekemään” ja ollut ”karu se alku.”* (T4,49). Myös hevosten persoonallisuudet koettiin erilaisiksi ja hevosissa oli hyvä olla valinnanvaraa: *Erilaisia hevosia hyvä olla, koska ”erilaisia asioita annettavana”.* (T4,47) ja *Hevosten persoonallisuudet ovat erilaiset.* (T4,47) Ammatillaiset hyödynsivät kuntoutuksessa käyttämiään eläimiä asiakkaiden ja tilanteiden ohjaamina.

Ammatillaiset työskentelevät suurien hevosten, tyypillisesti rodultaan Suomenhevosten, sekä ponien kanssa kuntoutuksessa: *”Kaksi ponia ja loput suomenhevosia...”* (T3,12) Ponia ammatillaiset käyttivät lähinnä kärryajamiseen: *Myös pieni poni kärryajamista varten.* (T8,9) Ammatillaiset kuvasivat hevosten hankintaprosesseja. *Ajatteli, että toisen sukupolven*

terapiahevonen olisi hyvä ostos työhön. (T2,7) Osa ammattilaisista perehtyi hevosten sukupuihin ja pitohistoriaan: Toisena hevosena [maatunnus] hankittu hevonen, jolla paperit, mutta suku ei tiedossa. (T4,49) ja toiset perustivat valintansa intuitioonsa: Toisen terapiahevosen valinta perustui intuition. (T2,8)

Hyvän terapiahevosen ominaisuudet puhututtivat: *Terapiahevosen tulee olla rohkea, pelkäämätön, halukas kontaktiin ihmisen kanssa ja rakenteeltaan sopiva. (T2,8)* Terapiahevosen on siis omattava tietyt ominaisuudet sekä sopiva luonne kuntoutustyöhön soveltumisen kannalta. Hyvältä terapiahevoselta on löydyttävä rauhallisuutta, luotettavuutta sekä tasapainoisuutta: *Hyvä terapiahevonen on rauhallinen, tasapainoinen ja ihmiseen luottavainen. (T2,9)*

Ammattilaiset kuvaavat puheessaan hevosen liikkeen, terveyden, sekä sopeutumiskyvyn merkitystä: *Kokee hevosen liikkeen, terveyden sekä kyvyn tulla toimeen erilaisissa tilanteissa oleelliseksi. (T2,8)* Ammatilainen kokee hevosen työskentelykyvyn intensiiviseksi ilman, että eläin kuluttaa samalla voimiaan: *Varsinkin kokeneet terapiahevokset työskentelevät intensiivisesti mutta levollisesti ”ei ne kuluta itteensä. (T4,53)*

Terapiahevosten ominaisuuksien kuvailun lisäksi ammattilaiset kokivat hevosten työskentelykyvyn hyväksi: *Hevosten ammattitaito ”mainio”. (T4,22)* Ammatilainen jatkaa kuvailemalla hevosten taitoa tietää, miten toimia oikein tilanteissa: *Ihmettelee, miten hevonen tiesi (miten toimia). (T4,31)* Hevonen luo myös symbolisia merkityksiä ammattilaisille: *”Hevosella on tietty symboliarvo ja status...”(T1,22)* Yksi ammatilainen kokee hevosen kiehtovaksi eläimeksi juuri sen symbolisen arvon kautta: *Kiva pohjavire tekee kiehtovuuden (erityisesti hevosissa) symbolisesti, ylväs eläin. (T4,27)*

Osa ammattilaisista tekee työtään omilla kouluttamillaan hevosilla ja osa vuokrahevosilla: *Vuokraa käyttämänsä hevoset, jos ei käytä tai hevoset sairaana, ei maksa mitään. (T5,9)* ja *Tekee sosiaalisen ja psyykkisen puolen ratsastusterapiaa ja siksi hevoset tunnettava läpikotaisin, ”hyvä ja varma olo niiden kanssa”, ei halua tehdä vuokrahevosilla, koska haluaa tietää hevosten elämästä, kuka niitä käsittelee. (T6,5)*

5.1.3 Hevosten kanssa toimiminen

Ammattilaiset työskentelevät isojen eläinten kanssa ja kantavat vastuun eläimen hallinnasta. Ammattilaisten on huolehdittava, että kuntoutuksessa käytettävät hevoset on koulutettu asianmukaisesti ja niitä siedätetään riittävästi kuntoutuksen elementteihin: *Osa hevosista täytyy siedättää ja totuttaa enemmän terapian välineisiin. (T2,9)* Koulutus vaatii paljon aikaa ja panostusta ja hevosia on siedätettävä säännöllisesti erilaisille tilanteille sekä ärsykeille. *Hevosten sietokykyä testataan erilaisilla ärsykeillä, esimerkiksi muovipusseja kentälle, sateenvarjon aukominen lähellä, jotta selviää mahdollinen provosoituminen. (T7,47)* Koska koulutus on suuri työ, ammattilaiset pyrkivät työskentelemään samojen hevosten kanssa pitkään: *Hevosia ei vaihdeta ilman pakottavaa syytä, koska (koulutus) iso työ. (T4,51)* Hevosen on voitava ottaa vastaan ohjausta myös asiakkaalta. *Hevosta koulutetaan ymmärtämään, milloin on kuunneltava taluttajaa ja milloin ei. (T5,6)*

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa hevonen tuo toimintaan omat taitonsa ja eläimen ei haluta käyttäytyvän konemaisesti. *Hevosia ei haluta liikaa alistaa, pitää kurissa tai pelossa (itseilmaisuus tärkeä) ”semmonen hienovarainen yhtälö” vaalia ilmaisuja ja kuria. (T4,51)* Hevosen itseilmaisuus on pystyttävä säilyttämään, mutta myös turvallisuus on voitava taata riittävän kurin ylläpidon kautta. *(Omaan) hevossuhteeseen on vaikuttanut, että osaa odottaa hevoselta muutakin kuin tottelua ja kuuliaisuutta ”että on ne tietyt avut.” (T4,55)*

Ammattilaiset panostavat hevosten käsittelyssä suhteen ja vuorovaikutuksen luomiseen. Osa heistä kouluttaa itse alusta asti omat hevosensa ja myös ratsastavat hevoset itse, eli tarjoavat niille hevosen tarvitseman liikunnan kuntoutustyön lisäksi. *Käsitteli ensimmäistä hevostaan yksin ensimmäiset vuodet, syntyi hyvä vuorovaikutus ja täysi luottamus, hänen paras hevosensa. (T6,6)* ja *Ammattilainen ratsastaa itse omat hevosensa. (T8,31)*

5.1.4 Hevosten tarpeellisuus

Ammattilaiset ovat vakuuttuneita hevosen tarpeellisuudesta työssään. Hevonen tuo kuntoutukseen elementtejä, joita ei ole mahdollista saada muuten tuotettua: *Neurofysiologian tasolla ja muulla ei ole mahdollista saada samoja elementtejä kuin hevosen selästä mistään terapiakoneesta tai toisesta eläimestä samanaikaisesti (on tutkittu ja on ollut helpompi kuvata*

ja todentaa). (T1,23) Hevonen kykenee tuottamaan asiakkaan kehoon vaikutuksia, joita ammattilainen ei saisi tuotettua käsiensä kautta: *Hevonen mahdollistaa kuntoutujan kehoon asioita, joita hän ei voi tehdä käsin.* (T2,28)

Hevoset tuovat ammattilaisen mukaan työhön lisäarvoa ilman, että ne olisivat työvälineitä: *“Hevosilla oma lisäarvonsa eivätkä ole työvälineitä.”* (T4,33) Ammattilaiset ovat vakuuttuneet hevosten tarpeellisuudesta nähtyään muutokset asiakkaissaan kuntoutuksen aikana: *Viiden kerran aikana tuli muutos; alussa tultiin täydessä hiljaisuudessa tallille (matkaa jonkin verran) ja lähtiessä puhetta riitti, tuli yhteinen kokemus ja löytyi jutunjuuri.* (T3,8) Hevosen tarpeellisuus on ammattilaisille selkeää ja he näkevät tämän käytännössä työssään.

5.2 Ammattilaisuus ja koulutus

Ammattilaisuus muodostuu koulutuksesta, lisä- sekä täydennyskoulutuksista, lapsuuden unelmista, ammattilaisen roolista ja yhteistyöstä erilaisissa verkostoissa. Ammattilaisilla on keskinäistä yhteistyötä ja hevosinnostus kantaa raskaissakin työtilanteissa. Työtä toteutetaan oman perusammatin viitekehyksestä käsin. Työn antoisuus sekä haasteet ja ammatin harjoittamiseen liittyvät asiat koetaan osaksi ammattilaisuutta.

5.2.1 Koulutus ammattilaisten voimavarana

Ammattilaiset kokivat koulutusten lisäävän mahdollisuuksia toteuttaa hevosavusteista kuntoutusta asiakkaan parhaaksi: *Luki koulutuksen sisältöä ja ajatteli sen olevan juuri sopivaa työssään toteutettavaksi.* (T3,1) Koulutuksissa käytiin läpi erilaisia osa-alueita, jotka tarjosivat erilaisia työkaluja ammattiin: *Jokainen koulutuksen osa-alue antoi ammattilaiselle työkaluja...* (T6,3) Osana kouluttautumista jatkuvan itsereflektion harjoittaminen auttoi ammattilaisen mukaan hänen kehittymistään: *Koulutuksessa hyvää, että oppimispäiväkirjan avulla jatkuva itsearviointi, koko prosessin ajan.* (T7,52)

Ratsastusterapiakoulutus oli usealle ammattilaiselle terapeutin kasvuprosessi. *Kuvaa koulutustaan kolmen vuoden prosessiksi, terapeutin kasvuprosessiksi.* (T2,29) Eräs ammattilainen koki ratsastusterapeuttikoulutuksen parhaaksi koulutukseksi, jonka on

suorittanut. *Kokee ratsastusterapeutikoulutuksen olleen ehdottomasti paras käymänsä koulutus.* (T8,25)

5.2.2 Alkutaipale alalla

Ammattilaisten matka hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaiseksi kiersi erilaisia reittejä pitkin. Monilla oli kokemuksia hevosista jo lapsuuden ajalta: *Harrastanut hevosia lapsesta asti, ratsastanut koko ikänsä, tutustui lukioikäisenä ratsastusterapeuttiin, siitä sai kipinän ja tavoitteeksi tuli päästä ratsastusterapeutiksi.* (T6,1) Ammatilliset alkoivat toimia unelmansa eteen hakeutumalla alan koulutukseen, ja osa palasi myöhemmällä iällä unelmansa pariin: *Aloitti uudestaan ratsastamisen kolmekymppisenä, alkoi miettiä ratsastusterapeutin ammattia.* (T5,1) Lasten saaminen ja asuinpaikkakunnan vaihtuminen vaikuttivat hakemiseen. Osa ammattilaisista toimi avustajana hevosavusteisessa toiminnassa ennen alalle hakeutumista: *Lähti avustajaksi ja osti hevosen kurssille pääsemisen toivossa.* (T2,1) Eräs ammattilainen kuvaa unelmaansa ratsastusterapiasta näin: *Unelma ratsastusterapiasta tuli 17-vuotiaana, siitä nyt 16 vuotta aikaa, unelma arkipäiväistynyt, ”tosi uskomatonta” ...* (T6,30)

Ammattilaiset alkoivat työskennellä asiakkaiden parissa heti valmistumisen jälkeen: *Kun sai koulun käytyä, piti omalle (muille ammattilaisille) lasten- ja nuorten palveluille koulutuksen aiheesta ja sana kiiri (tuli asiakkaita).* (T3,5) Osalla oli asiakkaita jo kouluttautumisen aikana kokeilemassa: *Ensimmäiset asiakkaat ”houkuteltiin” ”vähän testailemaan”.* (T5,2) Kun koulutuksen tiedettiin alkavan, sinne haettiin: *Tiesi ratsastusterapiakoulutuksen alkavan ja haki mukaan.* (T4,2) Taustalla ammattilaisilla oli usein kiinnostus hevosen käyttöön ja sen tuomia mahdollisuuksia kohtaan: *Koki kiinnostusta hevosen viisautta ja sen tuomia mahdollisuuksia kohtaan kuntoutustyössä.* (T8,2)

5.2.3 Yhteistyö, verkostot ja viitekehys

Ammattilaisten pohjakoulutus vaikuttaa heidän työnsä toteuttamiseen: *Pohjakoulutus vaikuttaa työn toteuttamiseen.* (T7,12) Eräs ammattilainen kertoo toteuttavansa työtään toimintaterapian sekä ratsastusterapian sisällä: *Tekee hevosavusteista kuntoutusta toimintaterapian ja ratsastusterapian sisällä.* (T5,31) Kela korvaa vain toiminta- tai fysioterapeutin toteuttamaa

ratsastusterapiaa vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena, joten ne painottuvat hevosavusteisessa kuntoutuksessa: *Toiminta- ja fysioterapeutit painoittuvat (hevosavusteisen kuntoutuksen toteuttajana), koska Kela maksaa vain niitä. (T5,40)* Oma työ muovautuu ammattilaisen viitekehyksen mukaisesti: *Ammattilaiset kouluttautuneet ja muokkaavat työnsä oman ammatillisen viitekehyksen sisälle. (T7,6)*

Ammattilaiset puhuvat yhdistystoiminnasta, ammatillisista verkostoista sekä kollegoiden kanssa toimimisesta. Kattavat verkostot mahdollistavat luontevan toiminnan ammatissa: *Toiminta (ammatissa) on luontevaa (kattavien verkostojen takia). (T7,30)* Moniammatillisuus mahdollistaa konsultoinnin kollegoilta tarpeen mukaan: *Moniammatillisuus ja verkosto tärkeää, mukana lääkäri, toinen terapeutti ja sairaanhoitajat, aina voi konsultoida, kysyä, yksin ei voi hoitaa. (T6,35)*

Myös verkostojen puute nousi esille ammattilaisten puheessa. Osa ammattilaisista toteuttaa ammattiaan pääosin yksin ja ilmaisi yksinäisyyden olemassaolosta: *“...yksinäistä työtä on.” (T6,22)* Yhdistystoimintaan aktivoituu mukaan vain osa hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisista: *Kokee, että valtakunnantasolla kaikista ratsastusterapeuteista vain osa aktivoituu yhteiseen toimintaan ja osa puurtaa itsekseen työtään. (T2,32)* Osa ammattilaisista siis “puurtaa” työssään yksin. Monet ammattilaisista ovat osallistuneet yhdistystoimintaan, vaikka eivät välttämättä ole enää aktiivisia. *Useita vuosia mukana yhdistystoiminnassa ja tuntee sen tarinat, tosin nyt jäähdyttelemässä. (T1,31)*

5.2.4 Työ on antoisaa ja mielekästä

Ammattilaiset puhuvat työstään pääosin innostuneesti ja motivoituneina ammattinsa edustajina. Työ koetaan mielekkääksi ja palkitsevaksi: *(Ratsastusterapia) työnä mielenkiintoista ja palkitsevaa. (T4,52)* Työn haasteisiin suhtaudutaan pääosin huumorilla: *Ammattilainen kokee oman työnsä todella mielekkääksi ja vitsailee pakkasessa tarpomisesta. (T8,34)* Yrittäjänä toimiminen tuo vapautta, vaikka myös haasteita on: *Kokee työnsä (hevosavusteisen kuntoutuksen) itselleen todella tärkeäksi, ”must on ihanaa olla yrittäjä”, huonotkin puolet on, mutta silti on vapaus. (T6,30)* Työn mielekkyys kantaa ja haastavat sääolosuhteetkin naurattavat. Ulkona työskentely koetaan hienoksi asiaksi: *On hienoa työskennellä ulkona hienossa ympäristössä. (T2,44)*

Ammattilaiset saavat asiakastyöstä antoisia kokemuksia: *Asiakkaan positiivisten kokemusten merkitys kuntoutuksessa. (T8,16)* Ammatilainen kuvaa työilon nousevan nähdessään positiiviset muutokset lapsessa, jota vanhemmilta saatu palaute vahvistaa: *Työilo nousee, kun näkee mitä lapsessa tapahtuu ja saa vanhemmilta palautetta että ”oli hyvä” on aivan mahtavaa. (T3,35)* Mindfulness harjoituksia asiakkaidensa kanssa tekevä ammatilainen nauttii mahdollisuudesta saada tehdä kyseiset harjoitteet asiakkaan mukana. *Ammattilainen saa (tehdä) kaikki (mindfulness) harjoitukset samalla (asiakkaan kanssa), ”sehän on parasta”. (T5,35)* Ammatilaisten osallistuminen kuntoutukseen on kokonaisvaltaista ja toiminnallista.

5.2.5 Haasteet ja riskit

Hevosavusteinen kuntoutus on työnä myös haastavaa fyysisesti, taloudellisesti ja olosuhteiden kautta. Osa ammatilaisista tekee työtä ympäri vuoden jokaisella säällä ja osalla työ jaksottuu: *Työn haastavuus on jaksottamisessa, maaliskuusta lokakuuhun ”kaatuu töihin” ja talvella ”et no ohhoijaa”. (T5,21)* Hevonen on suuri eläin ja kuntoutuksessa tulee vastaan vaikeita tilanteita. Ammatilainen toivoo lisää kunnioitusta alalle sen haasteellisuuden vuoksi: *Työskentelyolosuhteet eivät ole helpot ja vaaratilanteita päivittäin, niin toivoo, että ymmärrettäisiin kunnioittaa haasteellista työtä. (T1,31)* Työ myös painoittuu ilta- aikaan osalla ammatilaisista, mikä mikä saattaa olla haaste. *Vaikka työpäivät venyvät ja viikonloppuisinkin käy kuntoutujia, niin sovitut asiat on vaan hoidettava. (T8:30)*

Työ on fyysisesti raskasta, mikä näkyy erilasten rasitusvammojen kautta: *Työn raskaus näkyy fyysisesti, rasitusvammat polvessa ja kädessä ”jotain”, kävelee 20km päivässä joka säällä, ”aika rankkaa”. (T6,32)* Toisenkin ammatilainen nostaa esille hevosavusteisen kuntoutuksen fyysiset puolet: *Ammattilaisten fyysinen toimintakyky on koetuksella ”hirvittää”, selät, olkanivelet, hartiat eli vahvaa fyysistä työtä tehdään. (T1,32)*

Ammattilaiset kokevat hevosten pidon taloudellisesti haastavaksi. Hevosista aiheutuu kuluja, erityisesti, jos ne sairastavat: *Ammattilaisen kolme hevosta olivat niin sairaita, ettei voinut käyttää (kuntoutukseen), joutui vuokraamaan muut hevoset, ja maksamaan kaikista kulut ”ei siin oo mitään järkee. (T5,8)* Riskit ovat suuret verrattuna toimintaterapiaan: *”hirveet riskit”, (hevosavusteisen kuntoutuksen) yrittämisessä älyttömät riskit verrattuna toimintaterapiaan. (T5,8)* Hevoset tulee ruokkia, hoitaa ja ne voivat sairastella. Omaa tapaa toteuttaa ammattia

pohditaan myös kriittisesti: *Kokee jonkinlaista epävarmuutta työssään ”oonkohan mä nyt ihan”, työ mielenkiintoista mutta haastavaa. (T6,43)* Ammatilainen kuvailee, että töiden määrä on suuri, vaikka suhtautuukin tilanteeseen positiivisesti: *Joutuu jatkuvasti tekemään paljon töitä, vaikka ei pahastukkaan myöhäisistä kuntoutujien viesteistä. (T8,31)*

5.2.6 SPHT ja ratsastusterapia erilaisia

Ammattilaiset kertovat SPHT ja ratsastusterapian eroista ja siitä, miten ymmärtävät kyseiset alat: *Ratsastusterapia on hoitoa ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta hevosen kanssa touhuamista. (T8,46)* Ratsastusterapiaa kuvataan hoitomuotona, jossa korostuu tavoitteellisuus ja SPHT sisältää terapian elementtejä: *SPHT sisältää terapeuttisia elementtejä, mutta sana ”terapia” liian vahva kuvaamaan toimintaa. (T7,50)* SPHT voi sisältää ammattilaisten mukaan terapeutillisia elementtejä ja se saatetaan sotkea ratsastusterapiaan: *Ymmärtää, että ratsastusterapia sotketaan SPHT... (T5,48)* SPHT terapeuttiset elementit ovat ammattilaisten tiedossa, mutta siinä korostuu enemmänkin yhteisön tärkeä rooli: *Kokee ryhmän tärkeänä ja yhteisössä olemisen. (T3,40)*

5.2.7 Ammatilaisen rooli

Ammattilaiset kuvaavat omaa rooliaan kuntoutuksessa monipuolisesti, esimerkiksi fyysisen ohjaamisen muodossa: *Ammattilainen fyysisesti ”siinä”, auttaa ”kato näin tää menee”. (T4,24)* Ammatilainen mukauttaa omaa toimintaansa tilanteiden muuttuessa ja asiakkaan toimintakyvyn hiipuesssa tuen tarpeen kasvaessa: *Kuntoutujan toimintakyvyn hiipuesssa (etenevät sairaudet) tarvitaan pikkuhiljaa enemmän aikuisen tukea (psykykinen tuki pelkojen takia). (T1,17)* Ammatilainen on fyysisesti mukana auttamassa ja näyttää asiakkaalle, miten toimitaan tukemalla häntä.

Eräs ammatilainen kuvaa toimimistaan lasten kanssa napakaksi: *Ammattilainen on lasten kanssa ”tosi napakka”. (T5,22)* Toinen ammatilainen kokee roolinsa auttajaksi, kun asiakas sanoittaa kokemuksiaan: *Kokee oman roolinsa auttajaksi, kun asiakas yrittää sanoittaa kokemuksiaan hevosen avulla. (T8,11)* Ammatilainen kokee, että hänen tulee olla asiakkaalle

ihminen, jonka kanssa voi olla vuorovaikutuksessa. *Terapeutin tulee olla kuntoutujalle ihminen, jonka kanssa ollaan aidossa vuorovaikutuksessa. (T8,8)*

5.2.8 Vuorovaikutus

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa vuorovaikutus on kolmisuuntaista; se tapahtuu hevosen, ammattilaisen sekä asiakkaan kesken. *Ratsastusterapiassa vuorovaikutusta esiintyy kuntoutujan ja ammattilaisen välillä sekä lisäksi terapiahevosen kanssa. (T8,17)* Tähän vuorovaikutuksen kolmioon liittyvät vielä mahdollisesti asiakkaan mukana oleva avustaja sekä toisinaan useita hevosia. Hevosen ainutlaatuinen läsnäolo kuntoutustilanteissa on vakuuttanut ammattilaiset. Ammattilainen kuvaa vuorovaikutusta ja kaikkien osapuolten läsnäoloa: *Kaikkien pitäisi olla kuntoutuksessa läsnä, avustajan, ammattilaisen, asiakkaan ja hevosen, (ammattilainen) vaistoa heidän tilansa. (T5,34)* Hevosen tunneäly ja kyky vaistota ihmisen tunteet on merkittävä.

Asiakkaat hyötyvät kokemastaan vuorovaikutuksesta ammattilaisten näkemysten mukaan: *Hevosen merkitys on suuri vuorovaikutusta harjoitellessa. (T2,19)* Hevosen merkitys korostuu näissä tilanteissa: *(Hevosen) läsnäolo ollut selvästi vaikuttavin elementti (terapiassa). (T4,30)* Ammattilainen seuraa herkästi tilanteita ja on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa: *Hevosavusteisessa kuntoutuksessa asiakas koko ajan vuorovaikutuksessa ammattilaisen kanssa, jutellaan, pyydetään apua, kertoo, kun haluaa yrittää itse. (T6,12)* Hevoset mahdollistavatkin ammattilaisen mukaan vuorovaikutustaitojen harjoittamisen: *Hevosten kanssa voi hyvin harjoittaa vuorovaikutustaitojen ongelmia. (T4,47)*

Hevosten keskinäinen vuorovaikutus kiehtoo ammattilaisia ja osa heistä hyödyntää hevosavusteisessa kuntoutuksessa hevoslaumaa: *Hevoset ovat herkkiä ja toimiessaan laumassaan käyttävät pieniä eleitä ja lukevat kehonkieltä sujuvasti. (T2,19)* Hevosten kyky toimia kuntoutustilanteissa on ammattilaiselle vaikuttava kokemus: *Muut neljä hevosta määrätietoisesti muodosti piirin viidennen hevosen ja ammattilaisen kanssa asiakkaan ympärille "se ei voinu olla sattumaa". (T4,32)* Ammattilainen kuvaa tilanteita, joissa terapiahevon on tehnyt hienoja ratkaisuja osana kuntoutusta: *Joskus (vanhalla terapiahevosella) "erityistä sanottavaa" ja tehnyt vaikuttavia interventioita. (T4,29)* Hevosten

aktiivinen vuorovaikutus kuntoutuksessa näkyy monella tasolla ja ammattilaiset ovat vakuuttuneita niiden vuorovaikutustaidoista.

5.3 Hevosavusteinen kuntoutus työnä

Osa ammattilaisista työskentelee ainoastaan hevosavusteisen kuntoutuksen parissa täysipäiväisesti, ja toiset toimivat pohjakoulutuksensa mukaisessa ammatissa samalla. Ammattilaiset toteuttavat kuntoutusta tavoitteellisesti saamaansa palautteen ohjaamina. Avustajien tarpeellisuus sekä toiminnan rahoituksen pohtiminen nousevat esiin. Kuntoutuksen suunnittelu ja toteutus vievät suuren osan ammattilaisten ajasta heidän mukaansa.

5.3.1 Tavoitteellista toimintaa

Tavoitteellisuus korostuu ammattilaisten puheessa: *Tallilla voidaan tehdä kaikkea, mikä liittyy asiakkaan tavoitteisiin. (T2,4)* Asiakkaiden tavoitteet ohjaavat myös vahvasti kuntoutuksen sisältöä: *Monilla tavoitteena toiminnanohjaustaitojen harjoittelu, ratsastetaan puolet ja hoidetaan hevosta puolet ajasta. (T5,26)* Hevosavusteisen kuntoutuksen tavoitteet luodaan yhdessä asiakkaan kanssa ja niiden toteutumista seurataan hoitoneuvotteluissa: *Hoitoneuvottelut puolen vuoden välein, lääkäri mukana, arvioidaan edistymistä ja tavoitteiden toteutumista. (T6,18)*

Vanhemmilta sekä asiakkailta saatu palaute tarkentaa tavoitteita: *Kuntoutuksen tavoitteet asetetaan yhdessä (asiakkaan kanssa) ja ne pidetään mielessä koko toiminnan ajan. (T8,26)* Toiminnassa näkyy sen prosessinomaisuus, koska kyseessä ei ole tavoitteeton puuhastelu: *(hevosavusteinen kuntoutus) ei puuhastelua, vaan tavoitteellista, prosessinomaista. (T7,34)* Toiminnan tavoitteellisuus näkyy myös kirjaamisena, jonka koetaan vievän paljon aikaa. *Kirjaamiseen kokee menevän paljon aikaa, jos saisi tehtyä helpommin? Siihen pakko varata aikaa. (T4,16)*

5.3.2 Palaute ohjaa ammattilaista

Ammattilaiset kokevat tarvitsevansa palautetta asiakkailta ja heidän vanhemmiltaan. Osa ammattilaisista kokee saavansa riittävästi palautetta ja osa kysyy sitä aktiivisesti lisää, kokien sen saamisen vähäiseksi: *Kysyy säännöllisesti palautetta asiakkailta (ja vanhemmilta) ikätason mukaisesti, kokee haastavaksi. (T6,24)* Saatu palaute myös rohkaisee, kun asiakas on edistynyt parempaan suuntaan: *Vanhemmilta palautetta, että lapsen raivarit vähentyneet joka ”on kiva aina kuulla”.* (T4,39) Asiakkaiden edistymisestä saatu palaute on positiivista: *Lapsiasiakkailla keskittyminen, rauhoittuminen paranee, koulu sujuu paremmin ”selkeitä arjen mittareita”.* (T4,39)

Osa kysyy palautetta suullisesti ja yksi ammattilainen kertoo kehittäneensä oman palautelomakkeensa saamiensa materiaalien perusteella: *Toivoo lomakkeella saavansa vanhemmilta konkreettista palautetta (kuntoutuksen edistyminen).* (T3,25) Palautetta saadaan erilaisissa muodoissa esimerkiksi kotikäynneiltä: *(palautetta saa) viestien ja kuvien lähettelyn avulla, parhaiten kotikäynnillä, asiakkailta voi olla mullistaviakin asioita, ja terapeutille unohtuu kertoa.* (T5,30)

Hevosen antama palaute ohjaa ammattilaisen ja asiakkaan toimintaa. Ammattilainen kokee hevoselta saadun palautteen selkeäksi: *Eläin (hevonen) neutraalimpi harjoituskumppani, selkeämpi palautteessaan.* (T4,41) Palautteen saaminen hevoselta ilmenee eläimen kehonkielen kautta sekä sen käytöksen avulla. Ammattilainen kuvaa hevoselta saamansa palautteen ilmenevän rentoutumisen kautta: *Hevosen palaute ilmenee rentoutumalla, rennolla ololla.* (T4,42)

5.3.3 Kuntoutuksen toteutus ja sisältö

Ammattilaiset kuvaavat kuntoutuksen toteutusta hyvin konkreettisesti käytännössä oman työpäivänsä rakentumisen kautta: *”Jokainen rakentaa oman työpäivänsä.”* (T4,15) Työpäivien sisältö ja niiden suunnittelu sekä hevosten kanssa kuntoutuksen toteuttaminen käytännössä nostavat esiin paljon näkemyksiä. Hevosavusteisessa kuntoutuksessa ympäristö sekä tehtävät harjoitteet korostuvat ja toiminnot tähtäävät asiakkaiden tavoitteiden saavuttamiseen: *Vaikka talliympäristö on esteetön kuntoutujalle, löytyy sieltä myös liikkumista haastavia elementtejä, minkä hän näkee hyvänä asiana.* (T2,4) Ammattilaisten puheissa ilmenee heidän toteuttamansa

viitekehyksen merkitys, esimerkiksi toimintaterapia: *Soljen avaamisen soveltaminen ohjeistettuna (asiakkaalle) toimintaterapian kannalta. (T3,15)*

Kuntoutuksen toteuttaminen kuvautuu ammattilaisten ilmaisuissa monipuolisesti erilaisten toteutusten kautta. Asiakkaan kehittyminen tapahtuu monipuolisten harjoitteiden kautta: *Suunnanvaihdossa pitää ehkä kielellistää suuntia, nopeuttaa omaa toimintaa tilanteisiin kiemuroiden, kahdeksikkojen, ympyröiden sekä jalkojen nostojen avulla. (T1,15)* Ammattilaisten toteuttama kuntoutus voidaan toteuttaa erilaisissa ympäristöissä, esimerkiksi kentällä: *Kentällä keinoina palloleikit, hernepussit, värien ja muotojen hahmottamista, kirjainten ja tavujen harjoittelua, ratsastetaan reittejä ja jumpataan. (T5,10)*

5.3.4 Kuntoutuksen suunnittelu, kesto ja tiheys

Ammattilaiset näkevät kuntoutuksen keston, toteutustiheyden ja toiminnan suunnittelun tärkeänä osana kuntoutusta. Hevosavusteinen kuntoutus on toiminnallista ja siksi tarvitaan vähintään tunti aikaa kerrallaan: *Tunti minimi, koska (ratsastusterapia) ”toiminnallista.“ (T4,15)* Kuntoutuskerran pituus on oltava vähintään tunnin verran, jotta ammattilainen voisi kokea kuntoutuksen kokonaisuuden toimivaksi: *Lyhyempi 60 minuutin aika laittaa valitsemaan tehtävät asiat, koska kaikkea ei vain ehdi tehdä. (T2,36)* Eräs ammattilainen kertoo, että terapian tarpeen määrittelylle on annettu tietty vapaus: *Vapaat kädet arvioida terapian tarvetta, joka määrittää jakson pituuden. (T4,12)*

Kuntoutuksen keston liittyy myös ammattilaisen näkemyksen mukaan se, että hevosen luonteen hyödyntämisen mahdollistuminen vaatii aikaa: *Hevosen luonteen hyödyntäminen, sisälle pääseminen siihen, vaatii aikaa. (T5,21)* Kuntoutuksen suunnittelua ohjaa ammattilaisen näkemyksen mukaan asiakkaan tavoitteet ja niiden toteutumiseen pääseminen: *Kuntoutuksen suunnittelu lähtee asiakkaan tavoitteista, miettii harjoitukset, jotka niihin johtaa, toiminta ei sattumaa. (T6,17)*

5.3.5 Toiminnan rahoitus ja avustajat

Ammattilaiset puhuvat työnsä rahoituksesta ja talousasioista. Ammatilainen kuvaa saavansa kaikki tulonsa ratsastusterapiasta: *“Kaikki tulot tulee ratsastusterapiasta.” (T6,8)* Toinen ammatilainen ei saa tekemästään SPHT:sta palkkaa, mutta voi toteuttaa sitä työaikanaan: *Ei saa ylimääräistä palkkaa (SPHT), mutta lupa käyttää siihen työaikaa ja toimii niin hyvin. (T7,3)*

Ammatilainen kertoo, että hevosavusteiseen kuntoutukseen liittyy paljon taloudellisia haasteita. Työn sanotaan olevan vaikeaa hevosten sairastelemisen takia: *”rakkaudesta lajiin”, ”eihän täs mitään järkee oo”, hevoset sairastelleet. (T5,7)* Toinen ammatilainen pohtii työn taloudellista kannattamattomuutta. *“Ei ikävä kyllä ole toimivaa bisnestä.” (T1,25)*

Hevosten ruokkiminen, huoltaminen ja sairasteleminen vievät paljon rahaa: *Hevosten sairastaminen todella kallista, matkat maksaa, hoitopaikka maksaa, palaa tonneja eikä vakuutus (korvaa). (T5,8)* Ammatilaisten on mietittävä näitä tekijöitä ottaessaan uusia kuntoutujia. Hevosten on oltava riittävän hyvässä kunnossa ja toimitilojen sopivia: *Ammatilainen joutuu (uusia kuntoutujia ottaessaan) miettimään, missä kunnossa hevoset ovat ja löytyykö sopiva hevonen, ovatko toimitilat sopivat ja onko avustajien määrä riittävä (raha). (T1,26)*

Avustajan palkan maksaminen kuuluu myös pakollisiin kuluihin: *Hevosesta ja avustajasta kulut, perustoimintaterapiasta jää enemmän (käteen), ei tarvitse ruokkia ja huoltaa (hevosia). (T5,7)* Ammatilaiset kertovat käyttävänsä avustajaa kuntoutuksessa, jos asiakkaan toimintakyky sitä vaatii: *Käyttää kuntoutuksessa tarvittaessa avustajaa, jos asiakkaan motoriikan takia tarvitsee tukea ratsastaessa, tai lähtee karkuun, ammatilainen juoksee perään, avustaja huolehtii hevosesta. (T6,29)* Myös hevosen turvallisuudesta huolehtiminen saattaa vaatia avustajan läsnäoloa, mikäli asiakas karkaa paikalta. Avustajan käyttö on hyvin tyypillistä hevosavusteisessa kuntoutuksessa: *Jos asiakas jumiutuu tai juoksee karkuun, oltava avustaja, tai jos asiakkaalla muutenkin sellainen, tulee kuntoutukseen mukaan. (T5,18)*

5.4 Asiakkaat keskiössä

Ammattilaiset toimivat asiakkaan parhaaksi tavoitteellisesti ja hevosen merkitys kulkee koko ajan mukana. Asiakas ratsastaa kuntoutuksessa lähes poikkeuksetta ja hakeutuu kuntoutukseen hakuprosessin kautta yleensä läheteellä. Hevosavusteista kuntoutusta annetaan sekä yksilökuntoutuksena, että ryhmissä ja leireillä. Ratsastusterapia vaativana lääkinnällisenä

kuntoutuksena toteutuu yksilöterapiana ja SPHT mahdollisesti ryhmässä. Talliturvallisuudesta huolehtiminen kuuluu ammattilaisten työhön.

5.4.1 Asiakas ratsastaa

Ammattilaisten kuvailema asiakkaan ratsastaminen kuntoutuksessa toteutuu monipuolisesti ja erilaisissa ympäristöissä. Ratsastaminen kuuluu toimintaan kiinteästi, koska hevosen liike on oleellista asiakkaalle ammattilaisen mukaan: *Hevosen liike on asiakkaalle oleellista ja siksi ratsastus kuuluu kuntoutukseen.* (T2,36) Ammatillaiset nauttivat asiakkaidensa onnistumisista ja hienoista kokemuksista: *Terapiassakin mennään vauhdikkaasti (hevosella), jos asiakas fyysisesti sellainen, niin tulee ”tosi hyviä onnistumisen kokemuksia”.* (T4,57) Asiakkaan ratsastamisessa on oleellista ammattilaisen näkemyksen mukaan käynnin kokemus sekä liikkeeseen mukautuminen.

Ammattilaiset kuvaavat runsaasti asiakkaan ratsastamisen hyötyjä, toteuttamista ja perusteluja sen käyttämiselle: *(asiakkaan) kehotietoisuus ja oman kehon hallinta paranevat ratsastaessa.* (T7,54) Ratsastamisen vaikutukset ratsastajan kehoon ovat monipuolisia: *”Käynnin kokemus ja liikkeeseen mukautuminen, impulssin saaminen.”* (T1,15) Ratsastaminen kuuluu oleellisena osana kuntoutukseen: *”Ratsastus kuuluu toimintaan.”* (T3,11)

Ammattilainen kokee, että asiakkaan ratsastamisen suunnittelussa vain mielikuvitus on rajana ja erilaisia välineitä hyödynnetään tarvittaessa: *Voidaan ratsastaa nallella (lasten kanssa), tehdä nallen kanssa (tandem ratsastus), käsien irrottaminen, välineiden käyttö, hernepussin heitto, mielikuvituksen käyttö, laulu ja leikki (nämä poikkeuksellista mutta mahdollista käyttää).* (T1,15) Toinen ammattilainen kokee asiakkaan omillaan pärjäämisen ratsastaessa hienoksi asiaksi: *Viesti, että asiakas pärjää omillaan (ratsastaa itse) on ammattilaisen mielestä hieno ja usein tapahtuu niin.* (T4,58)

Ratsastaminen vaatii ammattilaisen mukaan asiakkaalta valppautta erityisesti maasto-olosuhteissa, koska siellä hevosen vireystila muuttuu: *Hevosen vireystila muuttuu maastossa, kun ollaan vieraassa ympäristössä (eläin valpastuu) ja ratsastajan oltava valmiina hypähdyksiin.* (T1,16) Siksi ratsastaminen tuo hevosavusteiseen kuntoutukseen elämyksiä, jännitystä ja onnistumisen kokemuksia asiakkaalle ja ammattilaiselle.

5.4.2 Asiakkaiden saaminen

Ammattilainen kertoo asiakkaiden tulevan lastensuojelusta ja ennaltaehkäisevästä perhetyöstä. Joskus suoraan erityisopettajan kautta: *Asiakkaita tulee lastensuojelusta sosiaalityöntekijöiden kautta ja ennaltaehkäisevästä perhetyöstä sekä joskus suoraan koulusta, erityisopettajan kautta. (T3,4)* Toinen ammattilainen kertoo saavansa asiakkaita julkisen terveydenhuollon ammattilaisen toimesta tai asiakkaan aloitteesta: *Asiakkaat tulevat joko oman fysioterapeutin suosittelemana, julkisen puolen terapeutin tai lääkärin ehdotuksen kautta tai aloite tulee asiakkaalta. (T2,27)* Ammatillaiset kuitenkin kokevat, että taito kertoa omasta työstä ja sen tarpeesta on oleellista asiakkaiden saamiseksi: *Miten terapeutti osaa markkinoida, kertoa työstään ja sen tarpeesta. (T4,43)* Ammatillaiset myös näkevät, että asiakkaita saa, kun on huomattu suotuisat muutokset, joita hevosavusteinen kuntoutus saa aikaan: *Motiivi herää (hevosavusteiseen kuntoutukseen), kun on nähty (asiakkaassa) poikkeuksellisen vahva vuorovaikutus, keskittymiskyky tässä toiminnassa, ja huomattu, että ”kannattaa takoo”. (T1,28)*

Ammatillaiset kokevat toisinaan hevosavusteisen kuntoutuksen olevan viimeinen vaihtoehto, jolloin laitetaan lähete ratsastusterapiaan: *Saa lähetteitä, joissa ei ole keksitty mihin muuhunkaan lähettää asiakas, tilanne tosi vaikea, ei sitoudu mihinkään, ”kokeillaan sitä ratsastusterapiaa”. (T6,26)* Ammatillaiset kokevat, että yleensä on tieto asiakkaan hyötyvän hevosavusteisesta kuntoutuksesta, jolloin asiakas saa lähetteen ja kuntoutus voidaan aloittaa: *Lastenpsykiatrian puolelta suositus kuntaan, että asiakas hyötyisi (hevosavusteisesta kuntoutuksesta) ja toimijaa etsiessä ”loksahti tää pala paikalleen”. (T7,13)* Ammatillainen edellyttää vahvaa harkintaa asiakkaiden valinnassa, jotta fysioterapeuttinen liike ja liikkuminen toteutuvat: *On tarkkaan harkittava perusteet, joilla kuntoutujat valitsee, jotta fysioterapeuttinen liike ja liikkuminen toteutuvat. (T2,12)*

5.4.3 Asiakkaan kohtaaminen

Hevosavusteisessa kuntoutuksessa ammatillaiset tekevät töitä asiakkaan hyväksi. Osa ammatillisista järjestää asiakkailleen myös ryhmiä ja leirejä. Asiakkaiden diagnoosit ovat vaihtelevia vaikeista neurologisista sairauksista erilaisiin traumaoreisiin: *Ammattilainen*

saanut kokea kaikkia variaatioita (asiakkaiden tulosityt) työssään (aikuisilla) mm. vaikeita neurologisia sairauksia (esim. Locked in syndrooma), traumoja (esim. liikenneonnettomuuden takia vammautuminen), jolloin tandemilla tehdään (kuten lapsillakin). (T1,17)

Ammattilaisten puhuessa asiakkaistaan he nostavat esille perusteluja hevosavusteiselle kuntoutukselle. Ammatilainen kuvailee mutistiasiakkaan kanssa toimimista perinteisessä terapiassa ahdistavaksi kaikille osapuolille, koska asiakas ei puhu: *Potilaina mutisteja, jotka osaavat puhua, mutta silti puhumattomia, jolloin keskusteluterapia ahdistavaa kaikille. (T4,9)* Tästä syystä hevosavusteinen toiminnallinen kuntoutus on helpompaa kummallekin osapuolelle: *Ratsastusterapia sopii mutistille, koska hevosen kanssa tulee väkisinkin puhuttua. (T8,15)*

Toiminnallisen kuntoutuksen mahdollisuudet, esimerkiksi tallitöiden tekeminen tai aidan korjaaminen, voivat olla asiakkaalle jäsentäviä asioita ammatilaisen mukaan: *Tallityöt sekä aidankorjaus voivat olla kuntoutujalle hyvin jäsentäviä tarkoituksenmukaisia asioita, joihin ammatillisella heräsi ymmärrys. (T1,5)* Ammatilainen kokee, että kuntoutuksessa touhuaminen luo luontevan väylän asiakkaalle käsitellä kipeitäkin asioita ammatilaisen kanssa: *Touhuamisen ja toiminnan kautta kipeisiin asioihin (asiakkaan) luontevasti. (T7,8)* Ammatilainen kokee hevosen läsnäolon tekevän kommunikoinnista asiakkaan kanssa rytmikästä ja luontevaa. Hevosen läsnäolo mahdollistaa ammatilliselle helpomman väylän asiakkaan kohtaamiseen: *Hevosen läsnäolo tekee puhumisesta kuntoutujan kanssa rytmikästä, luontevaa ja helpompaa. (T8,12)*

Ammattilaiset nauttivat asiakastilanteissa hetkistä, joissa vain ollaan ja hiljennytään luonnossa: *”ihan parasta” jos asiakas vaan on, lasketaan kärpässiä, hiljennytään paikalleen. (T5,32)* Ammatilaiset myös huolehtivat kuntoutuksessa hevosen tarpeista ja hevosen palkitseminen on asiakkaillekin tärkeää. Hevosen ruokkiminen kuntoutuksen lopuksi antaa hevoselle hyvää palautetta tehdystä työstä: *Hevosen palkitseminen tärkein elementti (asiakkaille) ja yhteinen ruokahetki (ämpäri jossa leivät, omenat, salaatti), jossa lapset osallistuu keräämällä heinät tuo hevoselle hyvän palautteen. (T1,18)*

5.4.4 Talliturvallisuus

Ammattilaiset painottavat hevosavusteisessa kuntoutuksessa turvallista toimintaa: *Käydään läpi yleistä turvallisuutta, talliturvallisuutta. (T7,8)* Asiakkaiden tullessa tallille ensimmäistä kertaa, ammattilaiset käyvät heidän kanssaan läpi yleistä turvallisuutta ja oikeaa tapaa lähestyä hevosia: *Tervehtimisen säännöt käydään läpi, jotta osataan lähestyä oikein (hevosia). (T1,11)* Ammattilainen kokee ensimmäisten kertojen ohjeistamiset tärkeinä, jotta turvallisen toiminnan lainalaisuudet ovat selvillä heti alusta alkaen: *Ensimmäisen kerran ohjaamiset tärkeinä turvallisuuden sekä tallilla toimimisen lainalaisuuksien kannalta. (T3,10)* Tallin tapojen ja rutiinien oppiminen takaa asiakkaan turvallisuuden: *Asiakkaan tiedettävä tallin tavat ja rutiinit, turvallisuusohjeet (hevosen lähestyminen, hoito) oman käytöksen vaikutus hevoseen. (T7,24)*

Ammattilaiset ovat tekemisissä 500 kiloisten hevosten kanssa, jolloin turvallisuuden merkitys kuntoutuksessa korostuu erityisellä tavalla: *Hevosten turvallisuus ohjenuorana, kaikki toiminta niin turvallista kuin mahdollista. (T4,51)* Toinen ammattilainen kuvaa aihetta sanoen, että hevosten turvallisuus on ohjenuora, jossa kaikki toiminta halutaan toteuttaa mahdollisimman turvallisesti. *Saaliseläimen kanssa tekemisissä, jolla 500 kiloa massaa (luo oman jännityksensä). (T1,20)* Saaliseläimen pelästyessä se pyrkii pakenemaan ja siksi toimintaan liittyy pieni jännityksen tunne ammattilaisen mukaan. Ammattilainen kokee, että pelko mahdollisista vaaratilanteista vaikuttaa myös häneen: *Pelko vaikuttaa myös häneen ”tänään voi taas sattua jotain töissä”.* (T1,20)

Ammattilaisen vastuulla on puuttua vaaralliseen toimintaan välittömästi ja vastuu turvallisuudesta kuuluu ensisijaisesti hänelle tai avustajalle: *Myös kuntoutuja voi vaikuttaa hevoseen, mutta vastuu kuuluu aina hänelle (ammattilaiselle) tai avustajalle. (T2,6)* Ammattilaisen vastuu turvallisuudesta koskee myös hevosten toiminnan ohjaamista tarvittaessa: *Vaaralliseen toimintaan puututtava heti (hevosten). (T4,23)*

5.4.5 Asiakkaat hyötyvät

Ammattilaiset kokevat ja näkevät hevosavusteisen kuntoutuksen auttavan asiakkaita voimaan paremmin. Toiminnan hyödyt ovat asiakkaiden kannalta konkreettisia ja niiden näkeminen innostaa ammattilaisia jatkamaan työssään: *CP- vammainen aikuisasiakas maksasairas, ei voi ottaa spastisuuden estolääkkeitä, ratsastusterapian avulla nukkuu kolme yötä kivuttomasti, ei heräile öisin. (T5,25)*

Ammattilaiset näkevät, että hevosen rooli asiakkaan auttamisessa on kiistaton ja selvä: *Toistuvasti kohtia (terapiassa), joissa asiakas ei olisi pystynyt puhumaan ilman hevosen läsnäoloa. (T4,30)* Ratsastusterapian monipuolisuus ja toiminnallisuus motivoivat asiakkaita kuntoutukseen: *Ratsastusterapian monipuolisuus sekä toiminnallisuus vetävät puoleensa kuntoutujia. (T2,28)*

Ammattilaiset kokevat hevosen tuovan paljon hyötyjä asiakkaalle. Ammattilainen kuvaa terapian vaikuttavimmaksi elementiksi hevosen läsnäolon: *Terapiassa vaikuttavien elementti oli, kun hevonen vaan oli. (T4,30)* Asiakkaiden saaman hyödyn konkreettisuus on tallilla hevosen kanssa nähtävissä ammattilaisen mukaan: *Ammattilainen kertoo, että kuntoutuja ei saanut kotona tehtyä liikettä, joka kuitenkin onnistui tallilla hevosen kanssa. (T2,28)*

Ammattilaiset kokevat tiettyjä sairauksia sairastavien asiakkaiden hyötävän erityisesti hevosavusteisesta kuntoutuksesta: *Ammattilainen kokee, että MS-tautia sairastavat kokevat hyötävänsä ratsastuksesta. (T2,34)* Hevosen läheisyys, tasainen rytmi, saa aikaan asiakkaalle turvallisen olon: *(hevosen) tasainen käynti tuottaa (asiakkaalle) hyvän, turvallisen olon, koska hevosen käytös turvallista, rytmikästä (siihen voi luottaa). (T7,40)*

Suhde hevoseen on ammattilaisten kokemusten mukaan asiakkaalle tärkeä asia: *...suhde hevoseen on merkittävä kuntoutujalle. (T8,24)* Hevosavusteinen kuntoutus tarjoaa asiakkaalle hyötynä kokemuksia, joita ammattilaiset saavat olla todistamassa: *(ratsastusterapian) hyötynä on "tässä ja nyt" kokemukset. (T4,46)* Hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaiset toimivat asiakkaan parhaaksi täydentäen yhteiskunnan palveluita ja tuoden kuntoutuskenttään varianssia: *(hevosavusteisen kuntoutuksen) tarkoituksena täydentää yhteiskunnan palveluja ja tuoda vivahteita. (T7,11)*

5.5 Tulevaisuuspuhe

Nämä tulevaisuuteen suuntautuvat odotukset kuvastavat tilannetta aineiston keräämisen ajankohtana vuonna 2016-2017. Ammattilaiset näkevät hevosavusteisen kuntoutuksen tulevaisuuden pääosin valoisana ja heillä on ideoita ja uusia tapoja toteuttaa työtä. Osa pohtii uusien toimintamuotojen käyttöönottoa: *Haluaa kehittää jotakin uutta tehtävää hevosten*

kanssa. (T3,31) Valoisa näkökulma näkyy ammattilaisten näkemyksissä: Katsoo ratsastusterapiaa valoisasti ja laajemminkin kuntouttavaa hevostoimintaa. (T1,23)

Välivaiheterapian poistuminen, Kela korvattavuus ja itsenäiseksi kuntoutusmuodoksi tuleminen nousevat esille ammattilaisten puheenvuoroissa: *Odottaa, että ratsastusterapiasta tulisi Kela korvattavaa kuten psykoterapiasta. (T8,33)* Itsenäisen terapiamuodon syntyminen on ammattilaisille tärkeä asia: *Ratsastusterapian tulisi jatkossa olla itsenäinen terapiamuoto, koska osalle kuntoutujista se sopii parhaiten ainoana terapiamuotona. (T2,33)*

Ammattilaiset harmittelevat välivaiheterapian aiheuttamaa rajoitetta hevosavusteiseen kuntoutukseen. Kuntoutus ei voi tällä hetkellä olla pitkäkestoista, vaikka ammattilainen kokee, että asiakas hyötyisi juuri hevosavusteisesta kuntoutuksesta: *Ihmettelee ratsastusterapian asemaa toiminta- tai fysioterapian tukimuotona, ratsastusterapeutilla kyseisten ammattien osaaminen, hyödyttääkö siis käydä pitkään fysioterapiassa, jotta saadaan ratsastusterapia, joka soveltuisi paremmin asiakkaalle. (T5,43)*

Ammattilaiset toivovat alan tunnettavuuden lisääntyvän ja osa heistä pohtii lisäkouluttautumista: *Ajattelee mahdollisesti hankkivansa tulevaisuudessa ratsastusterapeutin pätevyuden. (T7,51)* Ammattilaiset toivovat alaansa kohtaan lisää ymmärrystä syntyväksi: *Ammattilainen odottaa, että ratsastusterapiaa ymmärrettäisiin tulevaisuudessa paremmin. (T2,33)*

Hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisten näkemyksissä ilmenee myös huolia tulevaisuudesta. Tulevat muutokset liittyen Sote- kokonaisuuteen ja alan koulutuksen maksuihin puhuttavat. Myös hevosten pitämisen kustannukset nousivat esiin: *Soten tuleminen mietityttää ammattilaista. (T3,30)* Ratsastusterapiakoulutuksen sijainti ja hinta olivat huolenaiheena: *Ammattilainen toivoo, ettei ratsastusterapiakoulutuksesta tulisi liian hankalaa ja kallista koulutuksen muutosten johdosta, jotta ihmiset jaksaisivat kouluttautua. (T8,33)* Tulevaisuudessa tulee huomioida myös hevosavusteisen kuntoutuksen erityispiirteinä olevat hevosten hyvinvoinnista aiheutuvat kustannukset: *...hevosen kustannusten ja muiden huomioiminen on hänen mielestään tärkeää. (T8,33)*

Hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaiset kokevat Kelan toiminnan pääosilta hyväksi, mutta myös kehitysehdotuksia nousi esiin: *Kela ei tunne ryhmää (tällä hetkellä), sairaalalle päin*

tietoa ryhmätarpeesta (kehitysehdotus), suurin osa asiakkaista poikia, joilla sosiaalisten taitojen- ja vuorovaikutuksen pulmia, tarvetta parityöskentelylle, yhteistyölle, toiseen luottamiselle. (T5,47) Hevosavusteisen kuntoutuksen kenttä on pienehkö ja ammattilaisten määrä rajallinen. Monet kehitysehdotukset nousevat esiin usean haastateltavan kohdalla: Pohtinut ryhmämuotoisen kuntoutuksen mahdollisuuksia, uskoo asiakkaiden hyötyvän ryhmässä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta enemmän kun yksilöterapiasta. (T6,39)

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata hevosavusteista kuntoutusta toteuttavien ammattilaisten näkemyksiä hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksestä. Aihetta tutkittiin ammattilaisten näkemysten kautta, lähtien liikkeelle mahdollisimman laaja-alaisesta näkökulmasta. Tutkimus pyrki selvittämään hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksiä ammattilaisille heidän näkemyksiensä sekä kokemuksiansa kautta. Näihin tavoitteisiin pyrittiin aineistolähtöisellä temaattisella analyysillä ja fenomenologishermeneuttisella lähestymistavalla. Analyysin lopputulos edustaa tutkimuksen toteuttajan tulkintaa aineistosta ja se on kontekstisidonnaista tietoa, jota ei voida yleistää koskemaan kaikkia hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisia. Tutkimuksen tulokset edustavat tiettyä ajanhetkenä vallitsevaa tilannetta tutkijan tulkitsemana todellisuutena.

6.1 Tulosten pohdintaa

Hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisten näkemyksissä korostui hevosen merkitys ja kuntoutuksen muodostuminen hevosen ja ammattilaisen kanssa yhteistyössä. Ammattilaiset korostivat, että hevonen tuo työhön elementtejä, joita ei ole mahdollista saada tuotettua millään muulla keinolla. Ammattilaiset kuvasivat hevosen läsnäoloa merkittävimmäksi tekijäksi kuntoutuksessa ja hevosen roolia työkaveriksi, toiseksi terapeutiksi, jo

Ammattilaisten persoonat ja erilaiset tavat toteuttaa ammattiaan näkyivät heidän erilaisissa rooleissaan kuntoutuksessa. Osa toimi ”napakasti” ja toiset kokivat roolinsa auttajaksi. Osa kouluttaa hevosensa itse ja toiset käyttävät vuokratallin hevosia. Alalla on siis monenlaisia koulutettuja toimijoita ja hevosavusteinen kuntoutus antaa ammattilaisille tilaa toteuttaa työtään omanlaisellaan tavalla.

Ammattilaisen rooli näyttäytyi osana ammattilaisuutta ja hevosavusteisen kuntoutuksen toteuttamista. Therapeuteilla ilmenee tutkitusti erilaisia vahvuuksia, mutta myös terapeutikohtaisia heikkouksia (Abrams 2013). Osa ammattilaisista käsitteli ammattilaisuuden teemaa työn henkisen kuormittavuuden kautta. Asiakkaiden mahdolliset vakavat traumataustat sekä työn psyykkinen raskaus on kohdattava niin, että omasta jaksamisesta tulee huolehdittua: ”*omaan jaksamiseen on kiinnitettävä huomiota.*” (T6;32) Weingarten (2010) havaitsi kliinistä

terapiatyötä tekevillä ammattilaisilla, jotka työskentelevät traumataustaisten asiakkaiden kanssa, voivat joutua kohtaamaan ja käsittelemään omia vaikeita menneitä kokemuksiaan. Tämä ilmeni myös hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisuudessa niin, että muiden ammattilaisten kohtaaminen ja verkostot tukivat työssäjaksamista.

Hevosavusteisen kuntoutuksen termistön sekavuus näkyi ratsastusterapian ja SPHT vertailun teemassa. Ammattilaiset kertoivat asiakkaiden ja ihmisten sekoittavan helposti nämä kaksi toimintaa keskenään sekä puhekielessä puhuttavan terapiasta silloin, kun kyse ei ole terapiatasoisesta toiminnasta. Alan kentän termien ja määritelmien runsaus on haaste ja tarve selkiyttää tilannetta on olemassa.

Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset tutkimushankkeen aineistosta on julkaistu aiemmin kaksi tutkimusta, Honkasen (2019) Pro Gradu -tutkielma Hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujille: Fenomenografinen tutkimus ammattilaisten käsityksistä” sekä Mattilan (2019) Pro Gradu-tutkielma Vuorovaikutuksen merkitys kuntoutujalle hevosavusteisessa kuntoutuksessa – Fenomenologinen tutkimus. Tutkielmani tulokset ovat linjassa molemmissa tutkimuksissa esitettyjen tutkimustulosten kanssa, liittyen erityisesti hevosen ominaisuuksiin ja rooliin sekä itse hevosavusteisen kuntoutuksen prosessiin. Vahvistettavuus tutkimusprosessin kirjaamisen kautta avaa sitä, miten olen tutkijana tehnyt päätelmäni aineistosta (Kylmä ym. 2003).

Ammattilaisten näkemyksissä näkyivät aiemmassa kirjallisuudessa todetut hevosen tunnetaidot sekä hevosavusteiseen kuntoutukseen kiinteästi liittyvä osallisuus (Lac ym 2013; Robinson-Edwards 2019). Myös Honkanen (2019) havaitsi samat teemat tutkimuksessaan. Mattila (2019) totesi tutkimuksensa tuloksissa hevosen olevan tunteiden peili. Hevosilla ilmenee kehittyneitä viestintätaitoja vastata ihmisten tunnetiloihin ja Scopa ym. (2019) olettivatkin tarkastelussaan onnistuneen intervention syyksi ihmisen sekä eläimen keskinäisen koordinoinnin tapahtumisen. Silloin ihminen sekä eläin ovat vuorovaikutuksessa keskenään sekä fyysisesti, että henkisesti, he jatkavat. Tämä näkyi myös ammattilaisten suhtautumisessa työhönsä sekä hevoseen.

Lee ja Mäkelä (2015) kuvaavat hevosavusteisen psykoterapian toteuttamista tiimityönä, jossa psykoterapeutti sekä hevosammattilainen toimivat yhteistyössä. Yhteistyön teema ilmeni tutkimuksessani ammattilaisen ja avustajan välillä, asiakkaan ja ammattilaisen sekä hevosen kanssa. Lee ja Mäkelä (2015) totesivat myös hevosten kyvyn käyttää aktiivista sanatonta kieltä kommunikoidessaan ihmisen kanssa, hevosen luontaisen olemuksen terapeuttisuuden sekä

asiakkaiden aktiivisen yhteyden hevosiin tämän tyyppisessä toiminnassa. Tutkimukseni on linjassa näiden tulosten kanssa ja tuloksissa näkyikin hevosten merkittävien ominaisuuksien ilmeneminen esimerkiksi ainutlaatuisen tunneherkkyyden sekä vuorovaikutuksen kautta. Mattila (2019) kuvasi tutkimuksessaan vuorovaikutuksen tasoja hevosavusteisessa kuntoutuksessa hevosen, kuntoutujan sekä terapeutin/ohjaajan välillä. Tutkimuksessani tämä kolmisuuntainen vuorovaikutus oli myös löydettävissä.

Honkasen (2019) tutkimuksen kuvauskategoriat ovat samansuuntaisia, kun nyt syntyneen tutkimuksen tulokset. Hevonen mahdollistaa kuntoutumisen henkisellä, fyysisellä sekä osallisuuden tasolla ammattilaisten kuvaamana. Ammattilaisten näkemysten mukaan talliyhteisö, talliympäristö sekä hevosen rooli ovat merkittäviä. Ammatillaiset toteuttivat työssään ETENEn (Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta) eettisiä periaatteita, joka oli havaittavissa heidän suhtautumisessaan asiakkaisiinsa. Tuloksissa näkyi ylpeys omasta ammattitaidosta ja asiakkaiden kuntoutumisen edistäminen näkyi tärkeänä tavoitteena läpi ammatillisuuden.

Vuonna 2011 ilmestyneessä Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta- julkaisussa tehtiin viisi suositusta, joista ammatillaiset nostivat esille kohdat liittyen asiakkaan kunnioittamiseen sekä heidän etunsa vaalimiseen, vuorovaikutukseen sote- alalla sekä työn laadun vaalimiseen (ETENE 2011). Ammatillaiset suhtautuivat työhönsä sekä asiakkaisiinsa tulosten perusteella korkealla moraalilla ja innokkaasti. Heidän asiakkaansa ovat usein haavoittuvassa asemassa olevia, traumatisoituneita tai muuten hankalissa elämäntilanteissa. Ammatillaiset kohtaavat heidät oman viitekehjensä kautta ja hakevat aktiivisesti lisäkoulutusta tarpeen niin vaatiessa.

Tutkimuksessani ilmeni hevosen käytön lisäksi myös ponien ja koirien rooli kuntoutuksessa. Ammatillainen ja asiakas nauttivat kummatkin koiran läsnäolosta ja myös Hautamäki ym. (2018) totesivat, että eläinavusteisessa terapiassa työskentelevät ammatillaiset ovat usein olleet aina eläinhimiä. Joissakin tapauksissa oli myös asiakkaan kannalta hyödyllisempää hyödyntää vain hevosen hoitoa osana kuntoutusta. Hevosen hyödyntäminen on siis mahdollista kuntoutuksessa monella eri tasolla asiakkaan tarpeiden ohjaamana. Kuntoutuksen näkökulmasta on havaittava, että hevosavusteinen kuntoutus tarjoaa mahdollisuuden asiakkaille, jotka eivät ole saaneet apua perinteisistä keskusteluterapioista. Toiminnallinen ja elämyksellinen kuntoutus motivoi asiakkaita ja esimerkiksi ratsastaminen tuo riemua ja onnistumisen kokemuksia.

Ammattilaiset käsittelivät puheissaan paljon hevosiaan ja niiden ominaisuuksia. Heidän näkemyksensä mukaan hevonen valitaan erikseen jokaiselle asiakkaalle hänen luonteensa, tavoitteidensa ja mieltymystensä ohjaamana. Firmin ym. (2016) toteavatkin, että sopivan eläimen löytäminen asiakkaalle on tärkeää. Sopivan eläimen valinta osaksi kuntoutusta on osa hevosavusteisen kuntoutuksen ammattilaisten ammattitaitoa ja määrittelee myös kuntoutujan kokemaa hyötyä kuntoutuksesta. Asiakkaat ohjautuvat hevosavusteiseen kuntoutukseen Kelan kautta, kunnan maksusitoumuksella tai sairaanhoitopiiriltä sote- palveluista ja toisinaan itse maksavina asiakkaina (Hautamäki ym. 2018). Tämä näkyi myös ammattilaisten näkemyksissä eri väyliä pitkin kuntoutukseen hakeutumisena.

Ammattilaisten haastattelut on toteutettu vuonna 2016 ja siitä johtuen kuntoutuksen järjestämisessä on ehtinyt tulla muutoksia haastatteluiden tekemisen jälkeen. Tämä on huomioitava esimerkiksi tulevaisuupuheen teeman suhteen. Ammattilaisten tulevaisuuden odotuksista osa on jo toteutunut tutkimusaineiston keräämisen jälkeen. Kela muutti ratsastusterapian korvaavuutta vuonna 2019 koskemaan toimintaterapeutin tai fysioterapeutin toteuttamaa ratsastusterapiaa vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena.

6.2 Luotettavuuden arviointia

Laadullisen tutkimuksen luotettavuus liittyy tutkijan toimintaan, tutkimusasetelmaan, kohderyhmään ja tulkinnan paikkansapitävyyteen (Tynjälä 1991) ja siinä pyritään tuottamaan uutta ymmärrystä tutkittavasta aiheesta. Tutkijan on otettava kantaa tekemänsä työn luotettavuuteen ja luotettavuuden arviointi kuuluu tieteelliseen tutkimukseen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Refleksiivisyys, eli ennakkokäsitykset, esiymmärrys sekä kriittinen reflektio, huomioitiin tutkimuksen kaikissa vaiheissa ja tutkimuksen raportoinnissa. Laadullinen tutkimus nähdään subjektiivisena prosessina, jossa tutkija tuo tutkimukseensa oman historiansa, arvonsa, oletuksensa, näkökulmansa, poliittisen suuntauksensa ja toimintatapansa (Braun & Clarke 2013, 36). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että laadullisen tutkijan ei olisi kriittisen tärkeää toimia systemaattisesti ja avoimesti, noudattaen tarkkuutta ja huolellisuutta kaikissa toimissaan.

Tutkittavien tietosuojasta huolehtiminen sekä asianmukainen toiminta kaikissa tutkimuksen toteuttamisen vaiheissa olivat työn selkäranka. Reflektio toteutui tutkimuksessani tutkijan päiväkirjan sekä ohjaajien kanssa käytyjen keskusteluiden kautta. Tutkijalta edellytetään tarkkaa, huolellista työskentelyä sekä kaikkien tutkimuksessa tehtyjen ratkaisujen selkeää perustelua (Vuori 2021). Tulkintojen tulee perustua aineistoon, jota perustellaan esittämällä riittävä määrä esimerkkejä aineistosta, Vuori (2021) jatkaa. Luotettavuutta lisää työssäni runsas aineistositaattien määrä kattaen kaikkien tutkittavien haastattelut.

Tutkimus edustaa laadullista perinnettä ja siksi siinä painottuu aineiston rikkaus sekä haastateltavien subjektiiviset näkemykset (Holloway & Wheeler 1996). Aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti, koska teoreettinen Temaattinen analyysi ei kykene tarjoamaan niin rikasta lopputulosta kuin induktiivinen eteneminen (Braun ja Clarke 2006). Haastateltavien näkemykset perustuvat heidän kokemuksiinsa (Krefting 1991), jotka saadaan parhaiten tuotua ilmi antamalla "aineiston puhua" ilman tutkijan ohjailua (Campbell 2020). Braun ja Clarke (2006) kuitenkin kumoavat väitteet passiivisesta aineiston puheesta.

Tavoitteeni oli kuvata tutkimusprosessi mahdollisimman tarkasti. Tehdyt väittämät tuloksista perustelin aineistolainauksilla. Analyysin ulkopuolelle jääneet pelkistetyt ilmaisut koskien lähettävää tahoja käsittelivät esimerkiksi kuntoutuksen maksajia koskevia ilmaisuja. Katsoin, että ne sijaitsevat turhan kaukana ammattilaisten näkemyksistä hevosavusteisesta kuntoutuksesta. Aineiston analyysin aikana karsiutui myös liian niukkaa ilmaisuja, jotka eivät tarjonneet sisällöllisesti riittävästi.

Tämän tutkimuksen toteuttaja ei ole päässyt osallistumaan tutkimuksessa käytettävän aineiston keräämiseen, tutkittavien valintaan tai osallistumaan heidän haastatteluihinsa. Tutkijalla ei ollut mahdollisuutta esittää tarkentavia kysymyksiä, vaan epäselvyydet ratkaistiin käytettävissä olevia haastattelijan muistiinpanoja lukemalla sekä nauhoitteita kuuntelemalla. Avoimet haastattelut toteutettiin yhden tutkijan toimesta. Pro gradu -tutkimuksen toteuttaja ei ollut mukana tutkimushankkeen toteutuksessa.

Tutkijana etunani oli täysi tietämättömyys hevosista sekä niiden avulla toteutettavasta kuntoutustoiminnasta. Näin voitiin välttää tutkijan omia ajatuksia hevosten kanssa toimimisesta. En ole hevosalan osaaja, enkä ole ollut hevosten kanssa tekemisissä ammatillisesti enkä vapaa-ajallani. Koulutukseltani olen fysioterapeutti. Ammattilaisten

näkemyksissä odotin näkeväni suuren eläimen kanssa työskentelemisen tuomat haasteet sekä toisaalta työn antoisat puolet. Eläimistä kiinnostuneet ihmiset päätyvät tekemään työtä eläinten parissa ja toimintaan liittykin Kelan mukaan mahdollinen kuormittuneisuus, sillä terapiatilanteessa ammattilainen ylläpitää useita vuorovaikutussuhteita (Haapala & Suomela-Markkanen 2018).

Hyvä laadullinen analyysi muodostuu Braunin ja Clarken (2013, 201) mukaan analyttisen herkkyyden kautta. Tarjolla ei ole yhtä selkeää ohjeistoa, jota noudattamalla olisi mahdollista toteuttaa temaattinen analyysi, he jatkavat. Koodaamalla koko aineisto ja tunnistamalla teemoja suhteessa tutkimuskysymykseen etenin työssäni systemaattisesti. Analyysin tulee olla systemaattisesti toteutettu Braunin ja Clarken (2013, 201) mukaan ja analyttista herkkyyttä tulee harjoittaa samalla. Tekstiä siis luetaan ja tulkitaan valitun analyttisen linssin kautta. On kyettävä ilmentämään ymmärrystä liittyen aineiston luomiin merkityksiin, jotka pääsevät pintaa syvemmälle.

Temaattinen analyysi edustaa teoreettisesti joustavaa menetelmää laadullisen tutkimusperinteen sisällä, joka mahdollistaa syvän sekä rikkaan analyysin (Braun & Clarke 2006). Holloway & Todres (2003) sekä Braun ja Clarke (2014) myös suosittelevat kokemattomille tutkijoille perusasioiden hallintaa, esimerkiksi TA:n toteuttamisen kautta, ennen haastavampien metodien soveltamista. Työn toteuttamista harkittiin myös täysin fenomenologisella otteella, mutta se koettiin haastavaksi. TA soveltuu monenlaisille aineistoille (Braun & Clarke 2006) ja sitä voidaan toteuttaa erilaisilla valinnoilla, tässä tutkimuksessa aineistolähtöisesti. Nämä seikat puoltavat valittua analyysimenetelmää.

On huomioitava, että tutkimuksen toteuttajana olin kokematon ja se saattaa mahdollisesti vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Analyysiprosessi oli pitkä ja haastava, prosessinomainen sykli, jossa toteutin eri vaiheita samaan aikaan. Tuloksena syntyneet ammattilaisten näkemykset ovat omia tulkintojani ammattilaisten puheesta. Tutkimuksen toteuttamisesta, aineistosta ja metodologisista valinnoista on keskusteltu kahden ohjaajan sekä muiden opiskelijoiden kanssa. Tärkein tavoitteeni oli tuottaa läpinäkyvän prosessin kautta laadukas analyysi sekä oppia samalla mahdollisimman paljon.

6.3 Eettiset tekijät

Tutkimuksen toteuttamisessa huomioitiin hyvän tieteellisen käytännön periaatteet (Tenk 2012). Tutkijana toimintani sekä valintojeni tulee olla eettisesti vakaalla pohjalla ja tutkijayhteisön yhteisesti sopimien toimintatapojen tulee toteutua. Tutkielmassani huomioin hyvän tieteellisen käytännön seitsemän lähtökohtaa: Rehellisyyden, huolellisuuden sekä tarkkuuden tutkimustyössä sen kaikissa vaiheissa, tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien käyttö ovat kestäväällä pohjalla, avoimuus sekä vastuullinen tiedeviestintä huomioidaan, viittaaminen on asianmukaista, tutkimuksen suunnittelu, toteutus, raportointi sekä tietojen tallennus suoritetaan tieteellisen tavan mukaisesti, tutkimusluvut ovat kunnossa, tutkimuksen toteuttajien roolit ovat selkeästi sovittu sekä sidonnaisuudet, kuten rahoituksenlähteet, raportoidaan avoimesti (Tenk 2012). Tämän aineiston tutkimiseen ei liity esteellisyystekijöitä kohdallani.

Eettisesti kykenevän laadullisen tutkijan on tunnistettava kunkin tutkimuksen vaiheen vaatimat toimintamallit, jotka perustuvat lopulta kokemukseen (Brinkmann & Kvale 2005). Tämä oli ajoittain haastavaa toteuttaa kokemattoman tutkijan toimesta. Keskeinen tavoite oli kuitenkin säilyttää tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus ja perustella tehdyt valinnat riittäväällä tasolla. Tutkijan on pystyttävä perustelemaan omat valintansa tutkijana sekä kertomaan niistä selkeästi (Hurtig 2010, 19). Tutkielmassani en sovelta varsinaista teoriapohjaa, vaan pyrin toimimaan aineiston ohjaamana etenemällä yksityisestä yleiseen. Tutkittaville on annettu mahdollisuus tutustua tutkimustiedotteeseen ennen haastattelua sekä tutkimussuostumuksen allekirjoittamista. Heillä oli myös mahdollisuus esittää tutkimukseen liittyviä tarkentavia kysymyksiä ennen haastattelua.

Tutkittavien tietosuoja. Tutkittavien tietosuojasta huolehtiminen kuuluu osaksi asianmukaista työskentelyä. Aineistossa käsitellään haastateltavien henkilötietoja, asuinpaikkojen nimiä sekä kolmansien osapuolien nimiä. Nämä tiedot säilytetään alkuperäisissä tiedostoissa yliopiston verkkoasemilla. Tutkimukseni aineisto pseudonymisoidaan ja haastateltavien erottaminen toisistaan tapahtuu koodeilla. Tutkijana minua sitovat tietosuojasäännökset henkilötietojen käsittelyssä. Tutkittavien kannalta aineiston keräämisen toteutus noudatti eettisesti kestävää toimintatapaa. Tutkittaville annettiin mahdollisuus tutustua tutkimustiedotteeseen ennen haastattelua sekä tutkimussuostumuksen allekirjoittamista. Heillä oli myös mahdollisuus esittää tutkimukseen liittyviä tarkentavia kysymyksiä ennen haastattelua.

6.4 Johtopäätökset

Hevosavusteisen kuntoutuksen merkitys kuntoutuspalveluja tarjoaville ammattilaisille ilmeni hevosen, asiakkaan sekä ammattilaisuuden kautta. Tutkimuksen keskeiset tulokset ovat hevosen merkittävät ominaisuudet terapiatyössä, asiakkaiden kokema hyöty kuntoutuksesta sekä hevosen läsnäolon merkitys. Hevosten kyky peilata ihmisen tunteita, ennakkoluulottomuus suhtautumisessa ihmisiin sekä hevosen tuoma lisäarvo terapiatyössä olivat merkityksellisimmät tulokset. Hevonen toimii terapiatyössä ammattilaisen työparina.

Asiakkaat hyötyvät kiistattomasti hevosavusteisesta kuntoutuksesta ammattilaisten näkemysten mukaan. Kuntoutuksen monipuolisuus sekä toiminnallisuus motivoivat asiakkaita osallistumaan ja hevonen mahdollistaa kuntoutukseen asioita, joita terapeutti ei voi yksin mahdollistaa. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että mutistiasiakas puhuu vain terapiahevoselle, ei ammattilaiselle. Ammattilaiset kokevat hevosen läsnäolon kuntoutuksen vaikuttavimmaksi elementiksi.

Ammattilaisuus muodostui koulutuksesta, verkostoista ja ammattilaisen roolista. Oma ammatillinen viitekehys oli kuntoutuksessa keskeinen ja ammattilaisnäkökulma näkyi läpi koko aineiston selkeästi. Ammattilaiset panostavat runsaasti kuntoutuksen suunnitteluun sekä toteutukseen tarjotakseen parasta mahdollista hevosavusteista kuntoutusta. Ammattilaisten näkemysten ydinmerkitykset olivat hevosen merkitys, ammattilaisuus sekä tavoitteellinen kuntoutustoiminta.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää hevosavusteisen kuntoutuksen sekä alan koulutuksen kehittämisessä. Alasta kiinnostuneille ammattilaisille tutkimus tarjoaa tärkeää tietoa ammattilasten näkemyksistä ja sitä kautta alan vaatimuksista. Hevosavusteinen kuntoutus on ammattilaisnäkökulmasta innostavaa, motivoivaa ja asiakkaita hyödyttävää. Tutkielmani nostaa esille hevosen terapeutitset mahdollisuudet kuntoutuksessa sekä edistää alan tunnettavuutta osana kuntoutuskenttää.

Jatkossa tarvitaan lisää sekä laadullista että määrällistä tutkimusta hevosavusteisen kuntoutuksen vaikuttavuudesta sekä merkityksellisyydestä. Myös monimenetelmätutkimusta kaivataan lisää. Aiheesta on tehty kansallisesti sekä kansainvälisesti vähän tutkimusta ja alan termistön on jäsentymätöntä. Tutkielmani nostaa esille tarpeen hevosavusteisen kuntoutuksen

käsitteistön selkiyttämiseksi. Jatkossa olisi hyvä tutkia enemmän terapiahevosten merkitystä kuntoutuksessa sekä ammattilaisten että asiakkaiden näkökulmasta.

LÄHTEET

- Aartolahti, E., Sjögren, T., Piirainen, A., Rintala, A., Raatikainen, I. & Heinonen, A. (2017). Hevonen kuntoutumisen edistäjänä. Ratsastusterapia – vaikuttavuus ja merkitykset - tutkimushankkeen loppuraportti. Kelan loppuraportti. Viitattu 3.5.2021 <https://www.kela.fi/documents/10180/3908005/Aartolahti+Ratsastusterapia+%E2%80%93+vai+vaikuttavuus+ja+merkitykset/c363878b-f2b1-42b5-8780-dfc093e171f6>
- Abrams, B. N. (2013). Exploring therapists' conceptions of equine facilitated/assisted psychotherapy for combat veterans experiencing posttraumatic stress disorder. Northcentral University.
- Anima ry. (2022) Eläinavusteinen työ. Määritelmiä. Viitattu 24.2.2022.
- Bánszky, N., Kardos, E., Rózsa, L., & Gerevich, J. (2012). The psychiatric aspects of animal assisted therapy. *Psychiatria Hungarica: A Magyar Pszichiátriai Társaság Tudományos Folyóirata*, 27(3), 180-190.
- Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3: 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. sage.
- Braun, V., & Clarke, V. (2014). What can “thematic analysis” offer health and wellbeing researchers? *International journal of qualitative studies on health and well-being*, 9(1), 26152. doi: 10.3402/qhw.v9.26152
- Brinkmann, S., & Kvale, S. (2005). Confronting the ethics of qualitative research. *Journal of constructivist psychology*, 18(2), 157-181. doi: 10.1080/10720530590914789
- Burgon, H. (2003). Case studies of adults receiving horse-riding therapy. *Anthrozoös*, 16(3), 263-276. doi: 10.2752/089279303786992099
- Campbell, A. J. (2020). Let the Data Speak: Using Rigour to Extract Vitality from Qualitative Data. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 18(1), 1-15. doi: 10.34190/JBRM.18.1.001
- Casady, R. L., & Nichols-Larsen, D. S. (2004). The effect of hippotherapy on ten children with cerebral palsy. *Pediatric Physical Therapy*, 16(3), 165-172. doi: 10.1097/01.PEP.0000136003.15233.0C
- Cirulli, F., Borgi, M., Berry, A., Francia, N., & Alleva, E. (2011). Animal-assisted interventions as innovative tools for mental health. *Annali dell'Istituto superiore di sanità*, 47, 341-348. doi: 10.4415/Ann_11_04_04
- Dahlberg, H., & Dahlberg, K. (2019). The question of meaning—A momentous issue for qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 14(1), 1598723. doi: 10.1080/17482631.2019.1598723

- Debusse, D., Chandler, C., & Gibb, C. (2005). An exploration of German and British physiotherapists' views on the effects of hippotherapy and their measurement. *Physiotherapy Theory and Practice*, 21(4), 219-242. doi: 10.1080/09593980500321143
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. E-kirja. Haettu 11.12.2021. ellibslibrary.com.
- ETENE (2011). ETENE-julkaisuja 32: Sosiaali- ja terveystieteiden eettinen perusta. Viitattu 11.12.2021. www.etene.fi/Julkaisu
- Fagerström, N. (2019). Hevosavusteinen psykoterapia ratkaisukeskeisessä viitekehyksessä. Teoksessa M Ylilauri, A Yli-Viikari (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia–Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levon-instituutin julkaisuja, 143.
- Finlay, L. (2011). *Phenomenology for therapists: Researching the lived world*. John Wiley & Sons. doi: 10.1002/9781119975144
- Firmin, M. W., Brink, J. E., Firmin, R. L., Grigsby, M. E., & Trudel, J. F. (2016). Qualitative perspectives of an animal-assisted therapy program. *Alternative and Complementary Therapies*, 22(5), 204-213. doi:10.1089/act.2016.29073.mwf
- Fontana, R., Monteiro, M., Fick, C., & Zorzo, F. (2010). Therapeutic process and perspectives about the practice of equine-assisted therapy. *Revista de Enfermagem UFPE on line*, 4(2), 757-763. doi: 10.5205/reuol.936-7326-1-le.0402201038
- Green Care Finland. (2019). Eläinavusteiset Menetelmät. Viitattu 29.04.2021. www.gcfinland.fi
- Haapala E. & Suomela-Markkanen T. (2018). Kysely eläinavusteisesta terapiasta. Palveluntuottajille tehty kysely eläinavusteisesta kuntoutuksesta. Kansaneläkelaitos. Viitattu 2.5.2021. www.kela.fi/
- Hautamäki, L., Ramadan, F., Ranta, P., Haapala, E., & Suomela-Markkanen, T. (2018). Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa. *Kela työpapereita* 140. Viitattu 30.4.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018070631430>
- Hevosopisto Oy 2022. Ratsastusterapiakoulutus. Viitattu 7.2.2022. www.hevosopisto.fi/ratsastusterapia/
- Hippolis ry. (2019). Hevosavusteinen toiminta. Viitattu 7.2.2022. <http://www.hippolis.fi/hevosavusteinen-toiminta/>
- Holloway, I., & Todres, L. (2003). The status of method: flexibility, consistency and coherence. *Qualitative research*, 3(3), 345-357. Viitattu 4.5.2021. doi:10.1177/1468794103033004
- Holloway, I., & Wheeler, S. (1996). *Qualitative Research for Nurses*. Blackwell Science Ltd. 1-214.
- Honkanen, S. (2019). Hevosavusteisen kuntoutuksen merkityksellisyys kuntoutujille: fenomenografinen tutkimus ammattilaisten käsityksistä. Viitattu 12.6.2021

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/66659/URN:NBN:fi:jyu-201912055131.pdf;sequence=1>

- Hurtig, J. (2010). Ajattelu ilmiöiden lukemisen taitona. Teoksessa Johanna Hurtig, Merja Laitinen & Katriina Uljas-Raunio (toim.) *Ajattele itse!* Jyväskylä: PS-Kustannus, 12–43.
- Huttunen, R., & Kakkori, L. (2020). Heidegger's Theory of Truth and its Importance for the Quality of Qualitative Research. *Journal of Philosophy of Education*, 54(3), 600-616. doi:10.1111/1467-9752.12429
- Hänninen, V. (2016). Kuinka paljon on tarpeeksi? *Aikuiskasvatus*, 36(2), 109-113. doi:10.33336/aik.88484
- ICF. (2004). Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. *Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjeita ja luokituksia: 2004:4.*
- Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2011. *Kuntoutuksen perusteet. Näkökulmia kuntoutukseen ja kuntoutustieteeseen.* WSOYpro Oy. Helsinki
- Kela (2017). Kelan myöntämiin terapioihin tulee muutoksia 1.1.2019 alkaen. Viitattu 7.2.2022. www.kela.fi
- Kela (2022). Vaativa lääkinällinen kuntoutus. Viitattu 24.2.2022. www.kela.fi
- Kendall, E., Maujean, A., Pepping, C. A., Downes, M., Lakhani, A., Byrne, J., & Macfarlane, K. (2015). A systematic review of the efficacy of equine-assisted interventions on psychological outcomes. *European Journal of Psychotherapy & Counselling*, 17(1), 57-79. doi: 10.1080/13642537.2014.996169
- Kern, J. K., Fletcher, C. L., Garver, C. R., Mehta, J. A., Grannemann, B. D., Knox, K. R., ... & Trivedi, M. H. (2011). Prospective trial of equine-assisted activities in autism spectrum disorder. *Alternative Therapies in Health & Medicine*, 17(3).
- Khalil, H., Peters, M., Godfrey, C. M., McInerney, P., Soares, C. B., & Parker, D. (2016). An evidence-based approach to scoping reviews. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 13(2), 118-123. doi 10.1111/wvn.12144
- Kovács, G., van Dijke, A., & Enders-Slegers, M. J. (2020). Psychodynamic Based Equine—Assisted Psychotherapy in Adults with Intertwined Personality Problems and Traumatization: A Systematic Review. *International journal of environmental research and public health*, 17(16), 5661. doi:10.3390/ijerph17165661
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American journal of occupational therapy*, 45 (3), 214-222. doi:10.5014/ajot.45.3.214
- Kruger, K. A., & Serpell, J. A. (2010). Animal-assisted interventions in mental health: Definitions and theoretical foundations. In *Handbook on animal-assisted therapy* (pp. 33-48). Academic Press.

- Kylmä, J., Vehviläinen-Julkunen, K., & Lähdevirta, J. (2003). Laadullinen terveystutkimus-mitä, miten ja miksi. *Duodecim*, 119(7), 609-615.
- Lac, V., Marble, E., & Boie, I. (2013). Equine-assisted psychotherapy as a creative relational approach to treating clients with eating disorders. *Journal of Creativity in Mental Health*, 8(4), 483-498. doi:10.1080/15401383.2013.852451
- Laine, P., Laitinen, A., Mäki-Tuuri, S. & Raento, P. 2015. Hevosavusteinen kuntoutus ja terapiatoiminta Suomessa: Kehitys ja haasteet. *Kuntoutus-lehti* 2/2015
- Laitinen, A. (2010) Hevoset sosiaali- ja terveyspalveluissa. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S.(toim.) Hevoset ja kunta–rajapintoja, 95. E-Kirja. Viitattu 17.12.2021. http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Luku_8_Hevoset_ja_kunta.pdf
- Lee, P. T., & Mäkela, C. (2015). Horses' roles in equine-assisted psychotherapy: Perspectives of mental health practitioners. *Journal of Psychology and Behavioral Science*, 3(1), 78-95. doi: 10.15640/jpbs.v3n1a9
- Lee, P. T., & Mäkela, C. (2018). Horses' roles in equine-assisted psychotherapy: Perspectives of mental health practitioners. *Journal of Psychology and Behavioral Science*, 3(1), 78-95. doi: 10.15640/jpbs.v3n1a9
- Lipponen, M., & Vehmasto, E. (2019). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus: Käsikirja Viitattu 17.12.2021. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/544978>
- Lipponen, M., & Vehmasto, E. (2021). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus: Käsikirja. (2. korjattu painos). Viitattu 7.2.2021. <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/547760>
- Lipponen, M., & Vehmasto, E. (2021). Eläinavusteinen psykososiaalinen kuntoutus. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*. 137(17):1775-80. Viitattu 24.2.2022. www.duodecimlehti.fi/duo16383
- Lämsä, T., & Erkolahti, R. (2013). Valikoiva puhumattomuus; haasteena lapsen vaikeneminen. *Duodecim; Lääketieteellinen Aikakauskirja*, 129(24), 2641-2646.
- Martin-Päivä, M. (2014). Hevoset sosiaali- ja terveyspalveluissa. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S.(toim.) Hevoset ja kunta–rajapintoja, 89-90. E-Kirja. Viitattu 13.1.2022. http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Luku_8_Hevoset_ja_kunta.pdf
- Mattila, M. (2019). Vuorovaikutuksen merkitys kuntoutujalle hevosavusteisessa kuntoutuksessa: fenomenologinen tutkimus. Viitattu 4.5.2021. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64637/URN:NBN:fi:jyu-201906143224.pdf;sequence=1>

- Mattila-Rautiainen (2014). Ratsastusterapia. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S.(toim.) Hevoset ja kunta–rajapintoja, 93. E-Kirja. Viitattu 16.12.2021. http://www.hippolis.fi/site/wp-content/uploads/Luku_8_Hevoset_ja_kunta.pdf
- Menna, L. F., Santaniello, A., Todisco, M., Amato, A., Borrelli, L., Scandurra, C., & Fioretti, A. (2019). The human–animal relationship as the focus of animal-assisted interventions: A one health approach. *International journal of environmental research and public health*, 16(19), 3660. doi:10.3390/ijerph16193660
- Mickelsson, R. (2018). Equine-Assisted Social Education as a Co-Intervention to Prevent Dropout by Improving Social Skills and Engagement in Learning. In *Equine-Assisted Mental Health Interventions* (pp. 212-219). Routledge.
- Morgan M, Fischhoff B, Bostrom A, Atman C. Risk Communication: A Mental Models Approach. (2002) New York, NY: Cambridge University Press. Viitattu 11.12.2021. E-Kirja. ebookcentral.proquest.com
- Nieforth, L. O., & Craig, E. A. (2021). Patient-centered communication (PCC) in equine assisted mental health. *Health Communication*, 36(13), 1656-1665. doi: 10.1080/10410236.2020.1785376
- Nivala, E. (2010). Osallistuminen sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteena. Teoksessa Hämäläinen, J.(toim.) Sosiaalipedagoginen aikaukauskirja, vuosikirja, 11.
- Norrud, B. C., Råheim, M., Sudmann, T. T., & Håkanson, M. (2021). Facilitating new movement strategies: Equine assisted physiotherapy for children with cerebral palsy. *Journal of Bodywork and Movement Therapies*, 26, 364-373. <https://doi.org/10.1016/j.jbmt.2020.12.022>
- O'haire, M. E., Guérin, N. A., & Kirkham, A. C. (2015). Animal-assisted intervention for trauma: A systematic literature review. *Frontiers in psychology*, 6, 1121. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01121>
- Okulov, S. (2019) Teoksessa Lipponen, M., & Vehmasto, E. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laatu ja vaikuttavuus: Käsikirja (2. korjattu painos). E-kirja. Viitattu 19.1.2022.
- Paterson, M., & Higgs, J. (2005). Using hermeneutics as a qualitative research approach in professional practice. *The Qualitative Report*, 10(2), 339-357. doi: 10.46743/2160-3715/2005.1853
- Peters, B. C. M., & Wood, W. (2017). Autism and equine-assisted interventions: A systematic mapping review. *Journal of autism and developmental disorders*, 47(10), 3220-3242. doi: 10.1007/s10803-017-3219-9
- Santaniello, A., Dicé, F., Claudia Carratú, R., Amato, A., Fioretti, A., & Menna, L. F. (2020). Methodological and Terminological Issues in Animal-Assisted Interventions: An Umbrella Review of Systematic Reviews. *Animals*, 10(5), 759. doi:10.3390/ani10050759

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto. Viitattu 9.2.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>
- Scopa, C., Contalbrigo, L., Greco, A., Lanatà, A., Scilingo, E. P., & Baragli, P. (2019). Emotional transfer in human–horse interaction: new perspectives on equine assisted interventions. *Animals*, 9(12), 1030. doi:10.3390/ani9121030
- Smith, J.A, Flower, P. & Larkin, M. (2009). *Interpretative Phenomenological Analysis: Theory, Method and Research*. SAGE Publications.
- Snider, L., Korner-Bitensky, N., Kammann, C., Warner, S., & Saleh, M. (2007). Horseback riding as therapy for children with cerebral palsy: is there evidence of its effectiveness?. *Physical & occupational therapy in pediatrics*, 27(2), 5-23. doi:10.1080/J006v27n02_02
- Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry (2019). Viitattu 5.1.2022. <https://www.hevostoiminta.net/>
- Stapleton, P., & Grimmett, K. T. (2021). Australian Community and Health Professionals Perceptions of Equine-Assisted Psychotherapy. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 2021. doi:10.1155/2021/2217761
- STM (2017). Kuntoutuksen uudistamiskomitean ehdotukset kuntoutusjärjestelmän uudistamiseksi. Valtioneuvosto. Viitattu 8.12.2021.
- STM (2021). Sosiaali- ja terveystalot. Kuntoutus. Viitattu 27.9.2021.
- Suomen Ratsastusterapeutit ry (2019). Ratsastusterapia. Viitattu 7.2.2022. <https://suomenratsastusterapeutit.fi/>
- Tenk (2012). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. E-kirja. Viitattu 4.5.2021. www.tenk.fi
- Træen, B., Moan, K. A., & Rosenvinge, J. H. (2012). Terapeuters opplevelse av hestebasert behandling for pasienter med spiseforstyrrelser. *Tidskrift for Norsk psykologforening*, 49, 348-355.
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K., Colquhoun, H., Kastner, M., ... & Straus, S. E. (2016). A scoping review on the conduct and reporting of scoping reviews. *BMC medical research methodology*, 16(1), 1-10. doi:10.1186/s12874-016-0116-4
- Tynjälä, P. (1991). Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. *Kasvatus*, 22(5-6), 387-398.
- University of South Australia. (2022). Scoping reviews. Apply PCC. Verkkosivu. Viitattu 7.7.2021. <https://guides.library.unisa.edu.au/ScopingReviews>
- Valvira. (2015). Ammattioikeudet. Psykoterapeutit. Viitattu 24.2.2022. www.valvira.fi

- Velde, B. P., Cipriani, J., & Fisher, G. (2005). Resident and therapist views of animal-assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. *Australian Occupational Therapy Journal*, 52(1), 43-50. doi:10.1111/j.1440-1630.2004.00442.x
- Vuori, J. (2021). Johdatus laadulliseen tutkimukseen ja verkkokäsikirjaan. Teoksessa Vuori, J.(toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Verkkosivu. Viitattu 14.6.2021.
- Walsh, K. M., & Blakeney, B. A. (2013). Nurse presence enhanced through Equus. *Journal of Holistic Nursing*, 31(2), 121-128. doi:10.1177/0898010112474721
- Weingarten, K. (2010). Intersecting losses: Working with the inevitable vicissitudes in therapist and client lives. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 47(3), 371. doi: 10.1037/a0021170
- Wilson, K., Buultjens, M., Monfries, M., & Karimi, L. (2017). Equine-Assisted Psychotherapy for adolescents experiencing depression and/or anxiety: A therapist's perspective. *Clinical child psychology and psychiatry*, 22(1), 16-33. doi:10.1177/1359104515572379
- Wood, W. H., & Fields, B. E. (2021). Hippotherapy: a systematic mapping review of peer-reviewed research, 1980 to 2018. *Disability and rehabilitation*, 43(10), 1463-1487. doi:10.1080/09638288.2019.1653997

LIITE 1. Kartoittavan kirjallisuuskatsauksen hakustrategia OVID Medline tietokannasta
20.12.2021

	Asiasanat	Tulokset
1	equine assisted.mp.	322
2	hippotherapy/ or hippotherapy.mp.	342
3	riding therapy/ or riding therapy.mp.	264
4	horse back riding therapy/ or horse back riding therapy.mp.	1
5	equine assisted therapy/ or equineassisted therapy.mp.	244
6	equine-assisted activities/ or equine-assisted activities.mp.	40
7	equine-assisted learning/ or equine-assisted learning.mp.	9
8	equine-facilitated psychotherapy/ or equine-facilitated psychotherapy.mp.	10
9	equine-facilitated/ or equine-facilitated.mp.	18
10	therapeutic riding/ or therapeutic riding.mp.	57
11	1 or 2 or 3 or 4 or 5 or 6 or 7 or 8 or 9 or 10	456
12	therapist/ or therapist.mp.	20306
13	therapists/ or therapists.mp.	30350
14	practitioner*/ or practitioner*.mp.	177274
15	professional*/ or professional*.mp.	477119
16	clinicians/ or clinicians.mp.	216273
17	12 or 13 or 14 or 15 or 16	847427
18	perspective/ or perspective.mp.	246626
19	experience*.mp.	1207825
20	meaning/ or meaning.mp.	59941
21	conception*/ or conception*.mp.	42293
22	perception*/ or perception*.mp.	481229
23	18 or 19 or 20 or 21 or 22	1901382
24	11 and 17 and 23	23

LIITE 2. Kartoittavan kirjallisuushaun hakustrategia Cinahl, PsycINFO ja ERIC tietokannoista 20.12.2021

"equine assisted" AND (equine assisted therapy OR equine assisted activities OR equine assisted learning)

AND hippotherapy or horse therapy or equine therapy or equine assisted therapy or riding therapy or therapeutic riding

AND professional or therapist or practitioner or clinician

AND perspective or experience or meaning or conception or perception

Cinahl: 18

PsycINFO: 9

ERIC: 1

n=28

LIITE 3. Kartoittavan kirjallisuushaun eteneminen PRISMA flow diagram

